

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 1506-511

Chișinău

25 06 2016

**Biroul Permanent al
Parlamentului**

În temeiul articolelor 73 și 74 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova rog să examinați, în mod prioritar, **proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative**, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 782 din 22 iunie 2016.

Proiectul nominalizat face parte din Hotărârea Guvernului nr. 808 din 17 octombrie 2014 „Cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2014-2016”, titlul II, pct. 3, sbp. (7) „Recunoașterea capacității juridice pentru persoanele cu dizabilități și înlocuirea tutelei pentru adulți prin modele alternative de suport în luarea deciziilor (racordarea cadrului legislativ național la prevederile articolului 12 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități)”.

Varianța rusă a proiectului de lege și a notei informative la proiect va fi transmisă ulterior.

Responsabil de prezentarea în Parlament a proiectului de lege – Ministerul Justiției.

Anexă:

1. Hotărârea Guvernului nr. 782 din 22.06.2016 (limba română și rusă)
2. Proiectul de lege nominalizat (limba română)
3. Nota informativă (limba română și rusă)
4. Raportul de expertiză anticorupție

Prim-ministru

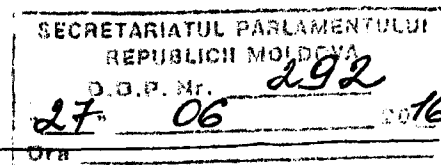
Pavel FILIP

Ex. S. Ganaciuc
tel. 250453

Casa Guvernului,
MD-2033, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373-2-250101

Fax:
+ 373-2-242696

~~Republica~~ Republicii Moldova

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. 482
din 22 iunie 2016
Chișinău

**Pentru aprobarea proiectului de lege cu privire
la modificarea și completarea unor acte legislative**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative.

Prim-ministru

Contrasează:

Ministrul Justiției

PAVEL FILIP

Vladimir Cebotari

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA**LEGE****cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art.I. – La articolul 3 alineatul (2) din Legea nr.269-XIII din 9 noiembrie 1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr.6, art.54), cu modificările și completările ulterioare, cuvintele „persoanelor declarate incapabile de către instanța de judecată” se substituie cu cuvintele „persoanelor supuse măsurii de ocrotire sub forma tutelei”.

Art.II. – Legea nr.1402-XIII din 16 decembrie 1997 privind sănătatea mentală (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.44-46, art.310), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Pe tot parcursul textului, cuvintele „organul de tutelă și curatelă” se substituie cu cuvintele „autoritatea tutelară” la cazul gramatical corespunzător.

2. Se completează cu articolele 14¹ și 14² cu următorul cuprins:

„ **Articolul 14¹.** Raportul de constatare psihiatrico-legală în scop de ocrotire a persoanei în privința căreia s-a instituit măsura de ocrotire

(1) Suplimentar la cerințele stabilite de legislația privind activitatea în domeniul expertizei judiciare, raportul de constatare psihiatrico-legală trebuie să cuprindă următoarele date:

a) descrierea detaliată a bolii mentale sau deficienței fizice, mintale sau psihologice a persoanei vizate;

b) gradul la care persoana vizată, în urma acelei boli mintale sau deficienței fizice, mintale sau psihologice, nu poate conștientiza acțiunile sale ori exprima voința sa, precum și necesitatea asistării sau reprezentării persoanei la încheierea actelor juridice atât patrimoniale, cât și cu caracter personal;

c) faptul că audierea în instanța de judecată a persoanei vizate, este de natură a-i dăuna sănătății sau dacă aceasta nu poate să-și exprime dorințele și sentimentele;

d) faptul că, avînd în vedere stadiul dezvoltării științei, nu există semne vădite că starea persoanei se va îmbunătăți;

e) faptul că raportul este eliberat doar pentru instituirea unei măsuri de ocrotire a persoanei vizate, conform prevederilor Codului civil al Republicii Moldova.

(2) Instanța de judecată poate obliga autoritatea emitentă a raportului să dea explicații în formă scrisă sau în cadrul ședinței de judecată.

Articolul 14². Constatarea psihiatrico-legală în scop de ocrotire a persoanei în privința căreia s-a instituit măsura de ocrotire

(1) În cazul solicitării constatării psihiatrico-legală în scopul instituirii măsurii de ocrotire, raportul de constatare psihiatrico-legală în scop de ocrotire se eliberează solicitantului în termen de 7 zile după examinarea persoanei vizate. Persoana vizată va fi examinată în termen de cel mult 7 zile din data depunerii unei cereri de către aceasta sau de către persoanele care au dreptul de a cere instituirea măsurii de ocrotire conform legii, precum și mandatarului împuternicit prin mandat de ocrotire în viitor.

(2) Solicitantul depune cererea personal și prezintă actul de identitate al persoanei vizate și al său. Se interzice solicitarea unor documente suplimentare de la solicitant sau persoana vizată. La cererea instituției de expertiză judiciară, oricare autoritate publică, instituție medico-sanitară sau medic al persoanei vizate este obligată să furnizeze orice informație necesară pentru întocmirea raportului de constatare psihiatrico-legală în scop de ocrotire, prin derogare de la legislația privind protecția datelor cu caracter personal, legislația privind drepturile pacienților și altă legislație.

(3) În cazul în care eliberarea raportului de constatare psihiatrico-legală în scop de ocrotire este solicitată de către mandatarul împuternicit prin mandat de ocrotire în viitor, acesta va anexa la cerere originalul mandatului, semnat de mandant și contrasemnat de mandatar, care i se va returna.

(4) Dacă eliberarea raportului de constatare psihiatrico-legală în scop de ocrotire este solicitată de către mandatarul împuternicit prin mandat de ocrotire în viitor prevăzut de art. 48¹⁷ din Codul civil, acesta va anexa la cerere:

a) originalul mandatului, semnat de părinte sau părinți și contrasemnat de mandatar;

b) certificatul de deces al unuia sau al ambilor părinți, care au eliberat mandatul sau raportul de constatare psihiatrico-legală în scop de ocrotire privitoare la părintele sau părinții care au eliberat mandatul.

(5) Persoana vizată nu poate fi forțată să fie supusă examinării decât în condițiile Codului de procedură civilă.

(6) În caz de dificultate sau imposibilitate de examinare a persoanei la sediul instituției de expertiză judiciară, ea va fi examinată la locul aflării, dacă se află pe teritoriul Republicii Moldova.”

3. Articolul 27:

la alineatul (4), propoziția a doua și a treia se exclud;

se completează cu alineatele (4¹), (4²) și (4³) cu următorul cuprins:

„(4¹) Cererea de spitalizare în staționarul de psihiatrie poate fi depusă, în numele persoanei suferinde de tulburări psihice, de către mandatarul împuternicit printr-un mandat de ocrotire în viitor, dacă mandatul permite acest fapt.

(4²) În cazul în care asupra persoanei este instituită măsura de ocrotire provizorie sau curatela, iar starea acesteia nu-i permite să ia de sine stătător o decizie privind internarea, la depunerea cererii de spitalizare în staționarul de psihiatrie, ocrotitorul provizoriu sau curatorul va asista persoana ocrotită, prin contrasemnarea cererii, în condițiile legii. În cazul în care asupra persoanei este instituită tutela, cererea de spitalizare în staționarul de psihiatrie se semnează de către tutore.

(4³) În cazurile prevăzute la alin. (4¹) sau (4²) este interzisă internarea persoanei suferinde, dacă internarea contravine dorințelor exprimate de aceasta. La identificarea dorințelor persoanei ocrotite, este obligatorie prezența persoanei care va facilita stabilirea acestor dorințe (persoana de încredere). Persoana de încredere este orice persoană aleasă liber de către persoana suferindă. În absența unei alegeri, persoana de încredere va fi desemnată de către centrul comunitar de sănătate mintală.”

4. Articolul 28, după cuvintele „sau al reprezentantului ei legal” se completează cu cuvintele „care acționează conform dorințelor exprimate de persoana suferindă”.

5. La articolul 39 alineatul (2):

după cuvintele „a cererii reprezentantului lui legal” se completează cu textul „care acționează conform dorințelor sau expresiilor exprimate de către pacient, în oricare altă formă din care rezultă că internarea contravine dorințelor exprimate de acesta”;

se completează cu propoziția „La identificarea dorințelor pacientului, este obligatorie prezența persoanei de încredere, care va facilita identificarea acestor dorințe.”

6. Articolul 40:

alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Drept temei pentru internare într-o instituție psihoneurologică, cu participarea medicului psihiatru, servește:

a) avizul comisiei medicale;

b) cererea depusă de către persoana suferindă de tulburări psihice (indiferent dacă în privința acesteia este instituită o măsură de ocrotire judiciară). În cazul în care asupra persoanei este instituită ocrotirea provizorie sau curatela, iar starea acesteia nu îi permite să ia de sine stătător o decizie privind internarea, ocrotitorul provizoriu sau curatorul o va asista la luarea deciziei;

c) cererea depusă în numele persoanei suferinde de tulburări psihice, de către mandatarul împuternicit printr-un mandat de ocrotire în viitor, dacă mandatul permite acest fapt expres;

d) cererea depusă, în condițiile legii, de către tutorele persoanei suferinde în privința căreia este instituită tutela.

În cazurile prevăzute la lit. a), b) sau c) este interzisă internarea persoanei suferinde, dacă decizia respectivă contravine dorințelor exprimate de aceasta. La identificarea dorințelor persoanei este obligatorie prezența persoanei de încredere, care va facilita identificarea acestor dorințe.”;

se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Avizul comisiei medicale, prevăzut la alin.(1), trebuie să conțină date despre faptul că persoana suferă de tulburări psihice care nu-i permit să se afle într-o instituție nespecializată.”

7. La articolul 42 alineatul (3), cuvintele „privind incapacitatea lor” se substituie cu cuvintele „privind instituirea măsurii de ocrotire judiciară în privința lor, dacă există”.

8. La articolul 43, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Ieșirea din instituția psihoneurologică se efectuează în baza:

a) cererii sau expresiilor personale ale persoanei internate, exprimate în orice altă formă din care rezultă că internarea contravine dorințelor exprimate de aceasta. La identificarea dorințelor persoanei, este obligatorie prezența persoanei de încredere, care va facilita identificarea acestor dorințe;

b) cererii părinților, rudelor, reprezentantului legal sau, după caz, persoanei însărcinate cu ocrotirea, care se obligă de a îngriji extern minorul sau persoana care beneficiază de o măsură de ocrotire contractuală (contractul de asistență, mandatul de ocrotire în viitor) sau judiciară (ocrotirea provizorie, curatela, tutela).”

Art.III. – La articolul 128 alineatul (5) din Codul vamal al Republicii Moldova nr.1149-XIV din 20 iulie 2000 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială din 1 ianuarie 2007), cu modificările și completările ulterioare, litera d) va avea următorul cuprins:

„d) este supus măsurii de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă).”

Art.IV. – Codul familiei nr.1316-XIV din 26 octombrie 2000 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.47–48, art.210), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 15 alineatul (1), litera f) va avea următorul cuprins:

„f) persoane dintre care cel puțin una este ocrotită printr-o măsură de ocrotire judiciară și lipsește autorizarea cerută de lege la încheierea căsătoriei;”

2. La articolul 33 alineatul (2), cuvintele „tutorei soțului declarat incapabil” se substituie cu cuvintele „soțului în privința căruia s-a instituit măsura de ocrotire sub forma tutelei”.

3. La articolul 36 alineatul (2), litera a) va avea următorul cuprins:

„a) este supus unei măsuri de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă);”

4. Articolul 42:

la alineatul (1) litera c), cuvintele „tutorele soțului declarat incapabil” se substituie cu cuvintele „soțului în privința căruia s-a instituit măsura de ocrotire sub forma tutelei”;

la alineatul (2), cuvintele „cu o persoană declarată incapabilă” se substituie cu cuvintele „în cazul căsătoriei încheiate cu încălcarea art. 15 alin.(1) lit. f)”.

5. Articolul 47 alineatul (6):

cuvîntul „incapabilă” se exclude;

se completează cu următoarea propoziție:

„În cazul în care mama este supusă unei măsuri de ocrotire judiciară, se aplică dispozițiile art. 48⁵² și 48⁵³ ale Codului civil al Republicii Moldova”.

6. Articolul 49 alineatul (1):

cuvintele „sau tutorele părintelui declarat incapabil” se exclud;

se completează cu următoarea propoziție:

„În cazul în care tatăl beneficiază de o măsură de ocrotire judiciară, se aplică dispozițiile art. 48⁵² și 48⁵³ ale Codului civil al Republicii Moldova”.

7. La articolul 51 alineatul (4), cuvintele „declarați incapabili” se substituie cu cuvintele „sînt supuși unei măsuri de ocrotire judiciară”.

8. La articolul 92, propoziția a doua și a treia se exclud.

9. La articolul 94 alineatul (5), cuvintele „sau major incapabil” se exclud.

10. La articolul 107 alineatul (2), cuvintele „al persoanei majore incapabile” se substituie cu cuvintele „al persoanei care beneficiază de o măsură de ocrotire judiciară”.

11. La articolul 143 alineatul (4) litera d) va avea următorul cuprins:

„d) în privința căruia s-a instituit măsura de ocrotire judiciară;”.

12. La articolul 150 alineatul (2) litera b) va avea următorul cuprins:

„d) în privința căreia s-a instituit măsura de ocrotire judiciară;”.

Art.V. – La articolul 1 din Legea nr.713-XV din 6 decembrie 2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002,

nr.36-38, art.208), cu modificările și completările ulterioare, noțiunea „casă-internat” va avea următorul cuprins:

„*casă-internat* – instituție din sistemul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei destinată întreținerii persoanelor care nu au discernământ complet (indiferent dacă în privința lor s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară), care și-au pierdut relațiile sociale și care necesită să li se aplice măsuri de îmbunătățire a sănătății, de adaptare socială și de restabilire a discernământului pentru a fi readuse la viață normală;”

Art.VI. – Codul civil al Republicii Moldova nr.1107-XV din 6 iunie 2002 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.82-86, art.661), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La titlul II după titlul capitolului I se include titlul secțiunii 1 cu următorul cuprins:

„Secțiunea 1 Dispoziții generale”

2. Se completează cu articolele 22¹ și 22² cu următorul cuprins:

„Articolul 22¹. Restricții la încheierea actelor juridice în numele minorului care nu are capacitate deplină de exercițiu

(1) Actele juridice prevăzute la art. 48⁷⁵ alin.(1), încheiate în numele minorului care nu are capacitate deplină de exercițiu, produc efecte juridice doar după autorizarea de către consiliul de familie sau, în absența acestuia, de către autoritatea tutelară. Art. 48⁷⁵ alin.(2)-(5), art.48⁸⁴-48⁹¹ și art. 48⁹⁹-48¹⁰⁰ se aplică în mod corespunzător.

(2) În numele minorului care nu are capacitate deplină de exercițiu nu se pot încheia, sub sancțiunea nulității absolute, actele juridice prevăzute la art. 48⁷⁶.

Articolul 22². Regimul mijloacelor bănești ale minorului care nu are capacitate deplină de exercițiu

(1) Operațiunile de încasare, plată și de administrare a mijloacelor bănești efectuate în numele minorului care nu are capacitate deplină de exercițiu se fac exclusiv prin contul deschis pe numele acestuia, dacă legea nu prevede altfel pentru anumite categorii de plăți.

(2) Consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară poate prescrie ca o anumită sumă de bani care aparține minorului care nu are capacitate deplină de exercițiu să fie depusă pe un cont special al acestuia de pe care se va putea efectua extrageri doar cu autorizarea consiliului de familie sau, în absența acestuia, a autorității tutelare. Dispozițiile prezentului alineat nu se aplică în cazul executării silite asupra mijloacelor bănești ale minorului.

(3) Consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară este obligată să ia toate măsurile necesare pentru a aduce la cunoștință instituției la care este deschis contul pe numele minorului, care nu are capacitate deplină de exercițiu, despre regimul special instituit conform alin. (2).”

3. Articolele 24 și 25 vor avea următorul cuprins:

„Articolul 24. Capacitatea de exercițiu a adultului ocrotit

(1) Prin hotărîre judecătorească, în condițiile prezentului cod, persoana fizică care, în urma unei boli mintale ori a unei deficiențe fizice, mintale sau psihologice, nu poate, în mod deplin, conștientiza acțiunile sale ori exprima voința, poate fi pusă sub ocrotire judiciară, instituindu-se măsura de ocrotire sub forma curatelei ori ocrotirii provizorii sau, după caz, măsura de ocrotire sub forma tutelei.

(2) În toate situațiile, persoana pusă sub ocrotire judiciară este în drept să încheie de sine stătător actele juridice prevăzute la art. 22 alin.(2).

Articolul 25. Ineficiența actului juridic la care este parte un minor sau adult ocrotit fără încuviințarea sau autorizarea necesară

(1) Actul juridic la care este parte minorul în vîrstă de la 14 la 18 ani sau adultul în privința căruia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară, încheiat fără încuviințarea părinților, adoptatorilor, curatorului, tutorelui ori altui ocrotitor, sau fără autorizarea consiliului de familie ori a instanței de judecată, necesară potrivit legii, nu produce efecte juridice decît după încuviințarea sau, după caz, autorizarea corespunzătoare.

(2) Persoana cu capacitate de exercițiu deplină este obligată să repare prejudiciul cauzat celeilalte părți dacă se demonstrează că a știut sau trebuia să știe despre temeiul de ineficiență.

(3) După ce minorul sau adultul ocrotit a dobîndit capacitate deplină de exercițiu, actul juridic încheiat conform prevederilor alin.(1) produce efecte juridice doar dacă el este confirmat de acesta.”

4. După articolul 31 se include titlul secțiunii 2 cu următorul cuprins:

„Secțiunea 2

Tutela și curatela asupra minorilor”

5. Articolul 32 va avea următorul cuprins:

„Articolul 32. Temeiurile instituirii tutelei și curatelei asupra minorilor

(1) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică tutelei sau curatelei instituite asupra persoanelor minore în una din situațiile prevăzute la alin.(2), cu excepția cazului în care ele au dobîndit capacitate deplină de exercițiu.

(2) Tutela sau curatela asupra minorului se instituie în cazul în care acestuia i s-a atribuit statut de copil rămas temporar fără ocrotire părintească sau statut de copil rămas fără ocrotire părintească.

(3) Dacă în cazurile prevăzute la alin.(2), minorul a fost plasat în serviciul de plasament de tip familial sau de plasament de tip rezidențial, atribuțiile de tutore sau, după caz, curator asupra minorului sînt exercitate de instituția în care acesta a fost plasat, cu excepția cazului în care minorul are tutore sau curator.”

6. Articolul 33:

titlul se completează cu cuvintele „asupra minorului”;
la alineatul (1), cuvintele „persoanelor lipsite de capacitate de exercițiu și asupra” și cuvintele „,după caz” se exclud;
se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:
„(3) Dispozițiile art. 48⁵¹ se aplică în mod corespunzător.”

7. Articolul 34:

titlul se completează cu cuvintele „asupra minorului”;
alineatul (1) va avea următorul cuprins:
„(1) Curatela se instituie asupra minorilor în vîrstă de la 14 la 18 ani.”;
la alineatul (2), cuvîntul „consimțămîntul” se substituie cu cuvîntul „încuviințarea”;
se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:
„(4) Dispozițiile art. 48⁴⁴ se aplică în mod corespunzător.”

8. Articolul 35 se abrogă.

9. La articolul 36, în titlu și alineatul (1) , după cuvintele „tutelei sau curatelei” se completează cu cuvintele „asupra minorului”.

10. La articolul 37, cuvîntul „persoana” se substituie cu cuvîntul „minorul”, la cazul gramatical corespunzător.

11. Articolul 38:

titlul se completează cu cuvintele „asupra minorului”;
la alineatul (1), după cuvintele „tutore sau curator” se completează cu cuvintele „al minorului” și în final se completează cu următoarea propoziție „Dispozițiile art. 48⁴³ și 48⁴⁵ se aplică în mod corespunzător.”;
alineatul (3) va avea următorul cuprins:
„(3) Cu excepția cazului prevăzut la art. 38¹ alin.(7), tutorele sau curatorul minorului este desemnat de autoritatea tutelară de la domiciliul sau reședința persoanei asupra căreia trebuie instituită tutela sau curatela, din oficiu sau la sesizarea persoanelor prevăzute la art.37.”;
la alineatul (4) litera b) și i) vor avea următorul cuprins:
„b) persoana ocrotită printr-o măsură de ocrotire judiciară.”;
„i) cel care exercită o tutelă sau curatelă sau o altă măsură de ocrotire judiciară, a fost revocat din această funcție din culpa sa.”

12. Se completează cu articolele 38¹ și 38² cu următorul cuprins:

„Articolul 38¹. Consiliul de familie al minorului

(1) Autoritatea tutelară poate institui tutela sau curatela împreună cu consiliul de familie dacă necesitățile de ocrotire a minorului sau consistența și valoarea patrimoniului o justifică și dacă componența familiei permite acest fapt.

(2) Membrii consiliului de familie sînt desemnați de autoritatea tutelară pentru durata tutelei sau curatelei.

(3) Consiliul de familie este compus din cel puțin 4 membri, inclusiv tutorele ori curatorul.

(4) Pot fi membri ai consiliului de familie rudele minorului, iar în absența acestora, alte persoane care manifestă interes pentru el și doresc bunăstarea acestuia.

(5) Autoritatea tutelară va depune eforturi ca ambele linii colaterale de rudenie să fie reprezentate în consiliul de familie.

(6) Autoritatea tutelară desemnează membrii consiliului de familie bazîndu-se pe dorințele și sentimentele exprimate de minorul care a împlinit vîrsta de 10 ani, pe relațiile sale obișnuite, interesul care îl manifestă candidații și a eventualelor recomandări ale rudelor.

(7) Consiliul de familie desemnează și revocă tutorele sau curatorul.

Articolul 38². Curatorul și tutorele supleant. Curatorul și tutorele special

(1) În condițiile prevăzute de dispozițiile art. 48⁴⁸, consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară, poate desemna minorului un tutore supleant sau un curator supleant.

(2) În condițiile prevăzute de dispozițiile art. 48⁴⁹, consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară, poate desemna minorului un tutore special sau un curator special.

(3) Dispozițiile art. 38 alin.(4) se aplică tutorelui supleant, tutorelui special sau, după caz, curatorului supleant sau curatorului special.”

13. Titlul articolului 40 se completează cu cuvintele „asupra minorului”;

13. Articolul 41:

titlul se completează cu cuvintele „asupra minorului”;

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Dispozițiile art. 48⁶⁷-48⁸¹ se aplică în mod corespunzător tutelei asupra minorului.”;

alineatele (4) și (5) se abrogă.

14. Articolele 42 și 43 se abrogă.

15. Articolul 44:

la alineatul (1), cuvintele „autoritatea tutelară” se substituie cu cuvintele „consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară”;

la alineatul (2), sintagma „art. 42 și 43” se substituie cu sintagma „art. 48⁶⁷-48⁸¹”.

16. Articolul 45 se abrogă.

17. Articolul 46 va avea următorul cuprins:

„Articolul 46. Revocarea din funcție, eliberarea tutorilor și curatorilor de la îndeplinirea obligațiilor

(1) Minorul, precum și persoanele prevăzute la art. 37 pot contesta sau denunța la autoritatea tutelară actele și faptele tutorelui, tutorelui supleant sau tutorelui special sau, după caz, ale curatorului, curatorului supleant sau curatorului special care prejudiciază interesele minorului.

(2) Tutorele, tutorele supleant sau tutorele special sau curatorul, curatorul supleant sau curatorul special va fi eliberat din funcție dacă săvârșește un abuz, o neglijență gravă sau fapte care-l fac nevrednic de a fi tutore sau curator, precum și dacă nu-și îndeplinește corespunzător sarcina.

(3) Autoritatea tutelară revocă tutela sau curatela în cazurile în care minorul a fost restituit părinților sau a fost înfiat.

(4) În cazul plasării persoanei puse sub tutelă sau curatelă într-o instituție de asistență socială publică, de educație, de învățământ, de tratament sau într-o altă instituție similară, autoritatea tutelară revocă tutorele sau curatorul dacă aceasta nu contravine intereselor persoanei puse sub tutelă sau curatelă.

(5) Consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară, revocă tutorele, tutorele supleant sau tutorele special sau, după caz, curatorul, curatorul supleant sau curatorul special de îndeplinirea sarcinii, la cererea acestuia, dacă există motive întemeiate.”

18. La articolul 47, alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) La atingerea vârstei de 14 ani de către minorul pus sub tutelă, tutela asupra lui încetează, iar persoana care a exercitat funcția de tutore, tutore supleant sau tutore special, devine curatorul, curatorul supleant sau curatorul special, fără a fi necesară o hotărâre suplimentară în acest sens.”

19. Articolul 48 va avea următorul cuprins:

„Articolul 48. Publicitatea tutelei și curatelei minorului

(1) Instituirea tutelei și curatelei, modificarea (inclusiv desemnarea unui nou tutore, tutore supleant sau tutore special sau, după caz unui nou curator, curator supleant sau curator special) și revocarea ei devin opozabile terților doar după înregistrarea acestor date, în modul prevăzut de Guvern. Datele respective sînt opozabile terților care au luat cunoștință de acestea prin altă modalitate.

(2) Autoritatea tutelară este obligată să transmită o copie de pe dispozitivul deciziei de instituire, modificare sau revocare a tutelei sau curatelei autorității abilitate, în scopul efectuării înregistrării respective, în termen de 3 zile de la data adoptării acesteia.

(3) Dispozițiile alin.(1) se aplică în mod corespunzător deciziei consiliului de familie prin care se desemnează sau se revocă tutorele, tutorele supleant sau tutorele special sau, după caz, curatorul, curatorul supleant sau curatorul special. Autoritatea tutelară este obligată să transmită o copie de pe dispozitivul deciziei autorității abilitate, în scopul efectuării înregistrării, cu excepția cazului contestării acesteia în instanța de judecată.

(4) Persoana are dreptul de a obține extrase privind tutela sau curatela minorului cu privire la minorul căruia el îi este tutore, tutore supleant sau tutore special sau, după caz curator, curator supleant sau curator special. În alte cazuri, extrasul privind tutela sau curatela minorului se eliberează dacă solicitantul are un interes legitim, în modalitatea specificată printr-un regulamentul aprobat de Guvern.”

20. După articolul 48 se completează cu secțiunile 3 și 4 cu următorul cuprins:

„Secțiunea 3
Măsurile de ocrotire juridică a adulților
Subsecțiunea 1
Dispoziții comune

Articolul 48¹. Temeiurile, formele și principiile ocrotirii

(1) Persoana fizică care a împlinit majoratul sau care a dobândit capacitate de exercițiu deplină pe altă cale legală și care în urma unei boli mintale ori a unei deficiențe fizice, mintale sau psihologice nu poate, în mod deplin, conștientiza acțiunile sale ori exprima voința, poate beneficia de o măsură de ocrotire în funcție de starea sau situația sa.

(2) Dacă nu s-a dispus altfel, măsura de ocrotire are ca scop ocrotirea atât a persoanei, cât și a intereselor ei patrimoniale. Măsura de ocrotire se poate limita la doar unul din aceste două domenii.

(3) Măsura de ocrotire poate fi contractuală (contractul de asistență, mandatul de ocrotire în viitor) sau judiciară (ocrotirea provizorie, curatela, tutela).

(4) Orice măsură de ocrotire se instituie și se exercită în condițiile respectării libertăților individuale, a drepturilor fundamentale și a demnității persoanei. Ea urmărește interesul și bunăstarea persoanei ocrotite și favorizează, atât cât este posibil, autonomia acesteia.

(5) Respectul vieții sexuale constituie o componentă a vieții private și a libertății individuale, iar orice restricție a acesteia trebuie să fie legitimă, adecvată și proporțională scopului urmărit.

(6) De fiecare dată când se ia orice decizie de către instanța de judecată, autoritatea tutelară sau orice persoană însărcinată cu ocrotirea care vizează persoana ocrotită sau interesele patrimoniale ale persoanei ocrotite se acordă prioritate dorințelor, preferințelor și sentimentelor exprimate de către persoana ocrotită de sine stătător sau, la solicitarea acesteia, cu ajutorul unei persoane pe

care a ales-o să o asiste în comunicare (persoana de încredere). Acestea vor avea prioritate chiar dacă sînt susceptibile de a expune persoana ocrotită unui anumit risc, cu excepția cazului în care ea se expune unui risc grav care nu poate fi diminuat prin luarea anumitor măsuri suplimentare.

(7) Persoana de încredere este orice persoană aleasă liber de către persoana suferindă. În absența unei alegeri, persoana de încredere solicitată de persoana suferindă va fi desemnată de către centrul comunitar de sănătate mintală.

Articolul 48². Competența generală a instanței de judecată și a autorității tutelare

(1) Instanța de judecată și autoritatea tutelară exercită supravegherea generală a măsurilor de ocrotire conform competenței prevăzute de lege.

(2) Instanța de judecată și autoritatea tutelară poate vizita sau cere să se efectueze vizite persoanelor ocrotite și celor în privința cărora s-a depus o cerere de instituire a măsurii de ocrotire.

(3) Persoanele însărcinate cu ocrotirea (asistentul, mandatarul împuternicit prin mandat de ocrotire în viitor, ocrotitorul provizoriu, curatorul, tutorele, membrii consiliului de familie) sînt obligate să se prezinte ori de cîte ori sînt convocate și să comunice orice informație în legătură cu exercitarea ocrotirii persoanei.

(4) Autoritatea tutelară poate, la cerere sau din oficiu, să dea prescripții obligatorii persoanelor însărcinate de ocrotire și să aplice sancțiuni conform Codului contravențional al Republicii Moldova față de persoanele care nu le-au respectat.

(5) La cererea motivată a oricărei persoane interesate, după audierea sau citarea acesteia, instanța de judecată poate să revoce din funcție persoana însărcinată cu ocrotirea în caz de neexecutare a obligațiilor ce îi revin, precum și în baza altor temeiuri prevăzute de lege.

Articolul 48³. Ocrotitorul autorizat

(1) Poate desfășura activitate de ocrotitor autorizat persoana care deține autorizația de ocrotitor autorizat eliberată conform prevederilor legale.

(2) Autorizația de ocrotitor autorizat poate fi solicitată de către persoana fizică cu capacitate deplină de exercițiu, instituția de tratament sau de instituția socială, precum și asociația obștească care, conform statutului are ca principal gen de activitate apărarea drepturilor și intereselor persoanelor cu boli mintale sau deficiențe fizice, mintale sau psihologice.

(3) Condițiile, autoritatea abilitată să autorizeze, modul de autorizare și desfășurare a activității de ocrotitor autorizat se stabilesc printr-un Regulament aprobat de Guvern.

Articolul 48⁴. Obligațiile generale ale persoanei însărcinate cu ocrotirea

(1) Persoanele însărcinate cu ocrotirea, după posibilitate, informează și consultă cu regularitate persoana ocrotită despre toate aspectele ce țin de ocrotire, precum și îi oferă suport sau consultă de fiecare dată cînd persoana

ocrotită solicită sau este necesar reieșind din circumstanțe. În cazurile în care persoana însărcinată cu ocrotirea acționează în numele persoanei ocrotite, aceasta este obligată să consulte opinia persoanei reprezentate, în măsura în care aceasta poate exprima o astfel de opinie.

(2) Persoanele însărcinate cu ocrotirea sînt obligate să evalueze și să ia în considerare, după posibilitate, dorințele și sentimentele din trecut și prezent ale persoanei ocrotite.

(3) Persoanele însărcinate cu ocrotirea sînt obligate să ducă o evidență separată a patrimoniului și a activităților persoanei ocrotite și să păstreze elementele de probă utile pentru a putea demonstra exercitarea corespunzătoare a măsurii de ocrotire.

(4) Persoanele însărcinate cu ocrotirea sînt obligate să păstreze confidențialitatea informațiilor care vizează persoana ocrotită, inclusiv a datelor cu caracter personal, sau care se referă la patrimoniul acesteia, cu excepția cazului în care dezvăluirea acestor informații este necesară în procesul exercitării ocrotirii sau pentru supravegherea ocrotirii de către autoritatea sau instanța competentă, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

Articolul 48⁵. Respectarea instrucțiunilor în vederea ocrotirii

(1) Instrucțiunile persoanei fizice cu capacitate deplină de exercițiu referitoare la ocrotirea patrimoniului său în situația în care în viitor, în urma unei boli mintale sau deficiențe fizice, mintale sau psihologice, nu va putea, în mod deplin, conștientiza acțiunile sale ori exprima voința sa (instrucțiunile în vederea ocrotirii), trebuie să fie respectate de către persoanele însărcinate cu ocrotirea și instanța de judecată, cu excepția cazului în care interesul persoanei ocrotite sau bunăstarea ei impune nerespectarea acestora.

(2) Instrucțiunile în vederea ocrotirii prin care se desemnează una sau mai multe persoane care vor acționa în calitate de ocrotitor provizoriu, curator, tutore sau altă calitate, trebuie să fie respectate, cu excepția cazului în care persoana desemnată refuză această calitate, este în imposibilitate de a o exercita sau dacă interesul persoanei ocrotite impune nerespectarea acestora.

(3) Instrucțiunile în vederea ocrotirii se întocmesc, se modifică și se revocă în formă scrisă, sub sancțiunea nulității absolute, personal de către persoana care dă instrucțiunile.

(4) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător în cazul în care părinții sau ultimul părinte în viață, nefiind supus curatelei sau tutelei și exercitînd ocrotirea părintească asupra copilului minor sau asumîndu-și îngrijirea materială și morală a acestuia, desemnează una sau mai multe persoane care vor acționa în calitate de ocrotitor provizoriu, curator sau tutore al copilului în cazul în care ei vor deceda sau în urma unei boli mintale sau deficiențe fizice, mintale sau psihologice nu vor putea, în mod deplin, conștientiza acțiunile sau exprima voința.

(5) Instrucțiunile în vederea ocrotirii pot fi înregistrate, la cererea persoanei care le-a întocmit, în modul prevăzut de Guvern. În caz de modificare

sau revocare a instrucțiunilor care anterior au fost înregistrate, persoana va cere înregistrarea modificării sau radierea înregistrării.

(6) Nefectuarea înregistrării prevăzute de alin.(5) nu afectează validitatea instrucțiunilor, a modificării sau, după caz, a revocării lor.

(7) Orice persoană poate invoca existența instrucțiunilor în vederea ocrotirii. Instanța de judecată din oficiu va cerceta înregistrările prevăzute la alin.(5).

(8) Dacă circumstanțele care au stat la baza întocmirii unei instrucțiuni, se modifică esențial astfel încât se poate prezuma că persoana nu ar mai da acea instrucțiune sau ar fi dat o instrucțiune diferită, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unei persoane interesate, poate să modifice sau să anuleze instrucțiunea dacă respectarea ei va pune în pericol persoana sau îi va aduce un prejudiciu grav. Înainte de a hotărî asupra modificării sau anulării instrucțiunii, instanța de judecată audiază persoana și constată dorințele acesteia referitor la acea instrucțiune.

(9) Dacă modificarea sau revocarea instrucțiunilor, este anulată, instanța de judecată le va lua în considerare, cu excepția cazului în care există dubii că ele reflectă dorințele și sentimentele persoanei.

Articolul 48⁶. Regimul locuinței

(1) Dreptul persoanei ocrotite asupra locuinței și bunurilor mobile cu care este dotată aceasta, indiferent dacă constituie un domiciliu sau o reședință, sînt păstrate la dispoziția acesteia atîta timp cît este necesar.

(2) Dreptul de a administra bunurile menționate la alin.(1) permite doar de a încheia contracte de transmitere în folosință temporară a bunurilor, care pot fi rezolvate la întoarcerea în locuință a persoanei ocrotite. Orice clauză în detrimentul persoanei ocrotite este nulă.

(3) Dacă devine necesar sau este în interesul persoanei ocrotite să se dispună de drepturile pe care le are asupra locuinței sale sau asupra bunurilor mobile cu care este dotat prin încheierea unui act juridic de dispoziție, de rezoluțiune sau transmitere în folosință către terți, actul juridic trebuie autorizat de către consiliul de familie sau, în absența sa, de către autoritatea tutelară.

(4) Dacă actul juridic prevăzut la alin. (3) are drept scop stabilirea persoanei ocrotite într-o instituție de tratament sau instituție socială, este necesar avizul prealabil al unui medic, care nu exercită nici o funcție în acea instituție. În toate cazurile, bunurile specificate la art. 89 alin. (1) lit. a)-h) din Codul de executare al Republicii Moldova trebuie să fie păstrate la dispoziția persoanei ocrotite, după caz, în grija instituției în care ea este stabilită.

(5) Dispozițiile alin.(1)-(3) nu se aplică în caz de partaj silit sau urmărire silită.

Articolul 48⁷. Regimul conturilor

(1) Persoana însărcinată cu ocrotirea nu poate modifica conturile deschise pe numele persoanei ocrotite și nici nu poate deschide un alt cont la o altă instituție financiară.

(2) Cu toate acestea, consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară poate să autorizeze modificarea sau deschiderea contului dacă este în interesul persoanei ocrotite.

(3) Dacă persoana ocrotită nu deține nici un cont, persoana însărcinată cu ocrotirea, deschide un cont pe numele persoanei ocrotite sau din contul persoanelor care au obligația legală de întreținere.

(4) Operațiunile de încasare, plată și de administrare a mijloacelor bănești efectuate în numele persoanei ocrotite se fac exclusiv prin contul deschis pe numele acestuia dacă legea nu prevede altfel pentru anumite categorii de plăți.

(5) Fructele și produsele generate de banii și valorile ce aparțin persoanei ocrotite îi revin acesteia în exclusivitate.

Articolul 48⁸. Remunerarea persoanei însărcinate cu ocrotirea

(1) Persoanele, altele decât ocrotitorul autorizat, exercită cu titlu gratuit măsurile de ocrotire judiciare.

(2) Cu toate acestea, consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară poate autoriza, luând în considerare bunurile administrate sau dificultatea în exercitarea măsurii, plata unei remunerații în folosul persoanei însărcinate cu ocrotirea, fixându-i mărimea. Remunerația se plătește din contul persoanei ocrotite.

(3) Dacă măsura judiciară de ocrotire se exercită de către un ocrotitor autorizat, finanțarea se face total din contul persoanei ocrotite.

(4) În cazul în care finanțarea măsurii de ocrotire exercitate de către un ocrotitor autorizat nu poate fi asigurată integral de către persoana ocrotită, ea se va asigura de către stat în limitele și condițiile legii.

(5) Cu titlu de excepție, consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară, poate să autorizeze alocarea unei remunerații ocrotitorului autorizat, pentru îndeplinirea unui act sau unei serii de acte cerute prin măsura de ocrotire și care implică eforturi pe o perioadă destul de lungă sau de o complexitate înaltă, care ar completa sumele percepute conform alin.(2) și (3) dacă ele se adevăresc a fi insuficiente. Această remunerație se plătește din contul persoanei ocrotite.

(6) Mandatul de ocrotire în viitor și contractul de asistență sînt cu titlu gratuit dacă nu s-a stipulat altfel.

Articolul 48⁹. Răspunderea persoanei însărcinate cu ocrotirea

(1) Persoana însărcinată cu ocrotirea poartă răspundere pentru prejudiciul cauzat în timpul exercitării măsurii de ocrotire.

(2) Persoana însărcinată cu ocrotirea poartă răspundere pentru faptul că a încuviințat încheierea unui act juridic de către persoana ocrotită doar în cazul în care a acționat cu intenție sau culpă gravă.

(3) Mandatarul împuternicit prin mandat de ocrotire în viitor poartă răspundere conform dispozițiilor legale cu privire la mandat.

Subsecțiunea 2

Asistența la luarea deciziei

Articolul 48¹⁰. Asistența la luarea deciziei

(1) Dacă o persoană are nevoie de ocrotire doar prin asistența la luarea deciziei proprii, ea poate să încheie un contract de asistență cu persoana care dorește să ofere această asistență (asistentul). Persoana poate avea unul sau mai mulți asistenți.

(2) Prin contractul de asistență, asistentul se obligă să fie prezent la încheierea actelor juridice și la luarea altor decizii de către persoana ocrotită, să îi ofere informația și consultația necesară și să o ajute în comunicarea cu terții, indiferent de forma de comunicare.

(3) Dacă persoana ocrotită încheie un act juridic în formă scrisă sau autentică, asistentul poate contrasemna, indicându-și calitatea și natura asistenței acordate.

(4) Contractului de asistență i se aplică în mod corespunzător dispozițiile legale cu privire la mandat, însă calitatea de asistent nu acordă împuterniciri de a reprezenta persoana ocrotită.

(5) Asistentul este obligat să notifice autoritatea tutelară despre începerea și încetarea asistenței.

Articolul 48¹¹. Încetarea asistenței la luarea deciziei

(1) Orice parte a contractului de asistență poate declara rezoluțiunea fără motive.

(2) Instanța de judecată pronunță rezoluțiunea contractului de asistență în cazul instituirii unei măsuri de ocrotire judiciară.

Subsecțiunea 3

Mandatul de ocrotire în viitor

§1. Dispoziții comune

Articolul 48¹². Mandatul de ocrotire în viitor

(1) Persoana fizică care a împlinit majoratul sau care a dobândit capacitate de exercițiu deplină pe altă cale legală (mandantul) poate împuternici unul sau mai mulți mandatari, să o reprezinte în situația în care, în urma unei boli mintale sau deficiențe fizice, mintale sau psihologice ea nu va putea, în mod deplin, conștientiza acțiunile sale ori exprima voința.

(2) Dacă mandantul a împuternicit mai mulți mandatari, el poate decide ca aceștia să acționeze împreună, concomitent, separat sau doar pentru a înlocui un alt mandatar.

(3) Persoana ocrotită prin curatelă poate încheia un mandat de ocrotire în viitor cu acordul curatorului.

(4) Persoana ocrotită prin tutelă nu poate încheia mandat de ocrotire în viitor nici personal și nici prin reprezentant.

(5) Mandatului de ocrotire în viitor i se aplică dispozițiile legale cu privire la mandat și dispozițiile legale cu privire la reprezentare în măsura în care nu sînt incompatibile cu dispozițiile prezentei secțiuni. Dispozițiile art. 252 alin.(2), art. 253, 254 alin.(1) și art. 255 nu se aplică mandatului de ocrotire în viitor.

(6) În măsura în care mandatarul are împuterniciri de administrare a bunurilor mandantului i se aplică dispozițiile legale privind contractul de administrare fiduciară.

Articolul 48¹³. Mandatul de ocrotire în viitor a copilului

(1) Părinții sau părintele supraviețuitor care nu este ocrotit prin tutelă sau curatelă și care exercită ocrotirea părintească asupra copilului minor sau care îngrijesc de copilul adult, pot împuternici unul sau mai mulți mandatari, să reprezinte acel copil în situația în care, în urma unei boli mintale sau deficiențe fizice, mintale sau psihologice, copilul nu va putea, în mod deplin, conștientiza acțiunile sale ori exprima voința.

(2) Acest mandat produce efecte în cazul în care părintele decedează sau dacă, în urma unei boli mintale sau deficiențe fizice, mintale sau psihologice, el nu poate, în mod deplin, conștientiza acțiunile sale ori exprima voința.

(3) Mandatului de ocrotire în viitor a copilului i se aplică în mod corespunzător dispozițiile legale cu privire la mandatul de ocrotire în viitor.

Articolul 48¹⁴. Forma mandatului de ocrotire în viitor

(1) Mandatul de ocrotire în viitor se poate conține într-un contract de mandat, o procură sau un alt act juridic.

(2) Actul juridic prin care se acordă mandatul de ocrotire în viitor se încheie în formă scrisă, sub sancțiunea nulității absolute, sau în formă autentică. Mandantul nu poate încheia actul juridic prin reprezentant.

(3) Actul juridic prin care se acordă mandatul de ocrotire în viitor a copilului se încheie în formă autentică.

Articolul 48¹⁵. Împuternicirile mandatarului

(1) În cazul în care mandatul se acordă și pentru ocrotirea persoanei mandantului, mandatarul poartă drepturile și obligațiile de tutore, iar mandatul poartă drepturile și obligațiile de persoană ocrotită prin tutelă prevăzute la art. 48⁵¹-48⁵⁵. Orice clauză care derogă de la acele dispoziții în detrimentul mandantului sînt nule.

(2) Mandatul poate să prevadă:

a) dreptul mandatarului de a însoți mandantul oriunde este necesar și a-l ajuta în luarea deciziilor în domeniul sănătății sale;

b) împuternicirea mandatarului de a consimți în numele mandantului, la efectuarea investigațiilor și intervențiilor medicale;

c) instrucțiuni în vederea ocrotirii.

(3) Mandatul poate să prevadă modalitățile de control al executării sale.

Articolul 48¹⁶. Mandatarul

(1) Poate fi desemnat în calitate de mandatar orice persoană fizică aleasă de către mandant, precum și orice persoană juridică care deține calitatea de ocrotitor autorizat.

(2) Mandatarul persoană fizică pe durata executării mandatului, trebuie să dispună de capacitate deplină de exercițiu, să îndeplinească condițiile legale pe care trebuie să le întrunească tutorele.

(3) Dacă nu s-a stipulat altfel, mandatul de ocrotire în viitor se consideră acordat pe termen nedeterminat.

(4) Pe durata executării mandatului, mandatarul poate fi revocat doar prin hotărârea instanței de judecată, conform art. 48¹⁹.

Articolul 48¹⁷. Efectele mandatului de ocrotire în viitor

(1) Pentru ca mandatul de ocrotire în viitor să înceapă să producă efecte, mandatarul îl va prezenta autorității tutelare, împreună cu raportul de constatare psihiatrico-legală în scop de ocrotire, eliberat în ultimele 2 luni. Autoritatea tutelară va contrasemna, ștampila și aplica data contrasemnării pe originalul mandatului și le va returna mandatarului. Data contrasemnării de către autoritatea tutelară se consideră data când mandatul a început să producă efecte.

(2) Mandatarul este obligat să informeze mandantul despre faptul că mandatul de ocrotire în viitor a început să producă efecte.

(3) Faptul că mandatul a început să producă efecte nu are nici un efect asupra capacității de exercițiu a mandantului.

(4) Dispozițiile privind mandatul de ocrotire în viitor se aplică și în cazul în care un mandat este formulat în așa fel încât acesta produce efecte înainte de termenul prevăzut la alin.(1) și se prevede expres că el va continua să producă efecte juridice chiar și în cazul în care mandantul, în urma unei boli mintale sau deficiențe fizice, mintale sau psihologice, nu va putea, în mod deplin, conștientiza acțiunile sale ori exprima voința.

Articolul 48¹⁸. Transmiterea executării mandatului către un terț

(1) Mandatarul își exercită mandatul personal. Acesta poate acorda împuternici speciale unui sau mai multor terți pentru anumite acte juridice.

(2) Mandatarul răspunde pentru faptele terțului în condițiile art. 1036 alin.(3)-(5).

Articolul 48¹⁹. Încetarea sau suspendarea mandatului care a început să producă efecte

(1) Mandatul care a început să producă efecte încetează în unul din următoarele cazuri:

a) decesul persoanei ocrotite sau instituirea unei măsuri de ocrotire judiciară în privința acesteia, dacă hotărârea instanței de judecată nu prevede altfel;

b) decesul mandatarului persoană fizică sau instituirea unei măsuri de ocrotire în privința sa;

c) intentarea procedurii de insolvabilitate sau lichidarea mandatarului persoană juridică;

d) pierderea de către mandatar a calității de ocrotitor autorizat;

e) revocarea mandatului prin hotărîre judecătorească, la cererea oricărei persoane interesate dacă:

1) persoana poate conștientiza acțiunile sale ori exprima voința, astfel încît nu mai este necesară menținerea ocrotirii;

2) dispozițiile legale privind reprezentarea între soți și regimul bunurilor soților sînt suficiente pentru a ocroti interesele mandantului; sau

3) mandatarul exercită mandatul într-un mod care lezează interesele sau bunăstarea mandantului. În acest caz, instanța de judecată poate revoca împuternicirile mandatarului total sau parțial.

(2) Instanța de judecată poate suspenda efectele mandatului pe durata instituirii măsurii de ocrotire provizorie.

(3) În cazurile prevăzute la alin.(1) lit. e) pct. 3), instanța de judecată va institui o măsură de ocrotire judiciară în temeiurile și modul stabilit de lege.

(4) Hotărîrea judecătorească prin care se suspendă sau se revocă mandatul de ocrotire în viitor se comunică mandantului și mandatarului, precum și autorității tutelare. Dacă mandatul a fost înregistrat în modul prevăzut la art. 48⁵ alin.(5), hotărîrea privind suspendarea sau revocarea se va expedia pentru a se face înregistrarea sau radierea necesară.

Articolul 48²⁰. Intervenția instanței de judecată în modul de exercitare a mandatului

(1) Orice persoană interesată poate cere instanței de judecată să anuleze consemnarea mandatului conform art. 48¹⁷ alin.(1) dacă nu au fost întrunite condițiile legale, să interpreteze conținutul acestuia sau în alt mod să determine condițiile de executare a mandatului.

(2) Înainte de a examina cererea privind anularea mandatului, instanța de judecată va audia mandatarul și după necesitate mandantul, precum și va acorda prioritate dorințelor și interesului prioritar al mandantului și bunăstării sale.

Articolul 48²¹. Acordarea împuternicirilor suplimentare de către instanța de judecată

(1) Dacă, din cauza limitelor împuternicirilor acordate, mandatul nu permite ocrotirea suficientă a intereselor personale sau patrimoniale ale persoanei, instanța de judecată poate, prin hotărîre judecătorească, la cererea mandatarului să îi acorde împuternicirile suplimentare necesare. În baza aceleiași cereri, dacă constată prezența unui conflict dintre interesele mandantului și mandatarului, instanța de judecată poate, prin hotărîre judecătorească să împuternicească un mandatar special pentru îndeplinirea unor acte juridice, care depășesc limitele mandatului existent.

(2) Mandatarul împuternicit prin mandatul de ocrotire în viitor și mandatarul special împuternicit de către instanța de judecată sînt independenți și

nu poartă răspundere unul față de altul. Aceștia sînt obligați să se informeze reciproc despre deciziile luate.

Articolul 48²². Obligația mandatarului de inventariere și de întocmire a dării de seamă

Mandatarul care are împuterniciri de administrare a patrimoniului mandantului îi revin obligațiile prevăzute de dispozițiile art. 48⁷³ și 48⁷⁷ - 48⁸¹.

§2. Mandatul autentic

Articolul 48²³. Întocmirea, modificarea și revocarea mandatului autentic

(1) Dacă mandatul a fost acordat prin act juridic unilateral în formă autentică, mandatarul îl poate accepta prin simpla contrasemnare.

(2) Până la momentul în care mandatul începe să producă efecte, mandantul poate să îl modifice în aceeași formă sau să îl revoce prin notificarea revocării mandatarului și notarului, iar mandatarul poate să renunțe la mandat prin notificarea mandantului și notarului.

Articolul 48²⁴. Formalitățile de publicitate

Mandatul de ocrotire în viitor în formă autentică se supune aceluiași formalități de publicitate ca și procurile autentice.

Articolul 48²⁵. Împuternicirile acordate de mandatul autentic

(1) Prin derogare de la dispozițiile art. 1032, mandatul formulat în termeni generali împuternicește mandatarul la încheierea tuturor actelor juridice prevăzute la art. 48⁷⁴ și 48⁷⁵.

(2) Mandatarul poate încheia un act juridic de dispoziție cu titlu gratuit doar cu autorizarea autorității tutelare.

§3. Mandatul în formă scrisă

Articolul 48²⁶. Întocmirea, modificarea și revocarea mandatului în formă scrisă

(1) Mandatul încheiat în formă scrisă trebuie datat și semnat de mîna mandantului.

(2) Mandatarul acceptă mandatul prin contrasemnarea acestuia.

(3) Pînă la momentul în care mandatul începe să producă efecte, mandantul poate să îl modifice sau să îl revoce în aceeași formă, iar mandatarul poate să renunțe la mandat prin notificarea mandantului.

Articolul 48²⁷. Limitele împuternicirilor acordate de mandatul în formă scrisă

(1) Mandatul în formă scrisă este limitat, în partea ce ține de administrarea patrimoniului, la actele juridice prevăzute la art. 48⁷⁴.

(2) Dacă în interesul mandantului sau pentru bunăstarea lui, este necesară încheierea unui act juridic prevăzut la art. 48⁷⁵ sau a unui act juridic pentru care mandatarul nu este împuternicit prin mandatul de ocrotire în viitor, mandatarul poate cere instanței de judecată să autorizeze încheierea de către mandatar a acelui act juridic conform art. 48²¹.

(3) Orice clauză din mandatul în formă scrisă care contravine dispozițiilor alin. (1) și (2) sînt nule.

Subsecțiunea 4 **Dispoziții comune privind măsurile de ocrotire** **institute de instanța de judecată**

Articolul 48²⁸. Prioritatea altor măsuri de ocrotire

(1) Măsura de ocrotire judiciară se poate institui de către instanța de judecată doar în cazul în care ea este necesară și dacă persoana nu este ocrotită suficient prin aplicarea dispozițiilor cu referire la obligația de întreținere a soțului și rudelor, regimul bunurilor comune ale soților, dispozițiile privind asistența la luarea deciziei sau privind mandatul de ocrotire în viitor a acelei persoane.

(2) Măsură de ocrotire judiciară trebuie să fie proporțională și individualizată în funcție de gradul în care, în urma unei boli mintale sau deficiențe fizice, mintale sau psihologice, persoana nu poate conștientiza acțiunile sale ori exprima voința.

Articolul 48²⁹. Persoanele în privința cărora se poate institui măsura de ocrotire judiciară

(1) Măsura de ocrotire judiciară se poate institui în privința unei persoane cu capacitate de exercițiu deplină.

(2) Cererea privind instituirea măsurii de ocrotire judiciară se poate înainta și în privința unui minor care nu are capacitate de exercițiu deplină, dar care a împlinit vârsta de 17 ani. În acest caz, măsura de ocrotire judiciară se va considera instituită doar din data cînd persoana devine majoră.

Articolul 48³⁰. Cererea de instituire a măsurii de ocrotire judiciară

(1) Cererea de instituire a măsurii de ocrotire judiciară poate fi înaintă de către:

- a) persoana în privința căreia se cere instituirea măsurii de ocrotire judiciară;
- b) soț;
- c) persoana cu care aceasta locuiește împreună mai mult de 3 ani;
- d) ruda sau afinul său;
- e) persoana care a fost desemnată mandatar printr-un mandat de ocrotire în viitor, indiferent dacă a început, produce sau a încetat să producă efecte;
- f) autoritatea tutelară.

(2) Autoritatea tutelară poate înainta cererea prevăzută la alin.(1) doar dacă persoanele prevăzute la alin.(1) lit. a)-e) omit să o facă în termen de 3 luni de la data sesizării lor de către autoritatea tutelară.

Articolul 48³¹. Revocarea măsurii de ocrotire judiciară

(1) La cererea persoanei ocrotite sau altor persoane enumerate la art. 48³⁰ alin. (1), instanța de judecată dispune revocarea măsurii de ocrotire judiciară, dacă necesitatea acesteia a dispărut.

(2) Orice persoană poate sesiza autoritatea tutelară privind dispariția necesității măsurii de ocrotire judiciară. În acest caz, autoritatea tutelară este obligată, fără întârzieri nejustificate, să examineze sesizarea și, după caz, să ceară revocarea măsurii conform dispozițiilor alin.(1).

Articolul 48³². Publicitatea măsurilor de ocrotire judiciară, a modificării și revocării acestora

(1) Instituirea măsurii de ocrotire judiciară, condițiile acesteia, modificarea (inclusiv desemnarea unui nou ocrotitor provizoriu, curator sau tutore) și revocarea ei devin opozabile terților doar după înregistrarea acestor date, în modul prevăzut de Guvern. Datele respective sînt opozabile terților.

(2) Instanța de judecată este obligată să transmită, în termen de 3 zile de la data rămîinerii definitive a hotărîrii prin care se instituie, se modifică sau se revocă măsura de ocrotire judiciară, o copie de pe dispozitivul autorității abilitate, în scopul efectuării înregistrării respective.

(3) Dispozițiile alin.(1) se aplică în mod corespunzător deciziei consiliului de familie prin care se desemnează sau se revocă tutorele, precum și deciziei consiliului de familie sau, după caz, a autorității tutelare prin care, în temeiul art. 48⁷², se limitează împuternicirile tutorelui. Autoritatea tutelară este obligată să transmită o copie de pe dispozitivul acestei decizii autorității abilitate în scopul efectuării înregistrării respective, cu excepția cazului contestării acesteia în instanța de judecată.

(4) Persoana are dreptul de a obține extrase privind măsurile judiciare de ocrotire cu privire la propria persoană, copiii minori și persoanele al căror ocrotitor provizoriu, curator sau tutore este. În alte cazuri, extrasul privind măsurile judiciare de ocrotire se eliberează dacă solicitantul are un interes legitim, în modul prevăzut de Guvern.

Subsecțiunea 5 Ocrotirea provizorie

Articolul 48³³. Instituirea ocrotirii provizorii

(1) Instanța de judecată poate institui ocrotirea provizorie prin hotărîre judecătorească în privința persoanei care, în temeiul dispozițiilor art. 48¹ alin.(1), are nevoie de ocrotire temporară sau de a fi reprezentată pentru îndeplinirea doar a anumitor acte juridice.

(2) Această măsură, de asemenea, poate fi instituită de către instanța de judecată prin încheiere, pe durata desfășurării procedurii de instituire a curatelei sau tutelei.

(3) Instanța de judecată poate, în caz de urgență, să instituie ocrotirea provizorie cu amânarea audierii persoanei. Instanța de judecată în cel mai scurt termen va audia persoana, cu excepția cazului în care i s-a prezentat un raport de constatare psihiatrico-legală în scop de ocrotire care confirmă că audierea persoanei este de natură să dăuneze sănătății acesteia sau dacă ea nu poate să-și exprime dorințele și sentimentele.

Articolul 48³⁴. Efectele ocrotirii provizorii

(1) Persoana pusă sub ocrotire provizorie își păstrează capacitatea deplină de exercițiu.

(2) Persoana pusă sub ocrotire provizorie nu poate să încheie de sine stătător acte juridice pentru care instanța de judecată a numit un ocrotitor provizoriu conform art. 48³⁶.

Articolul 48³⁵. Ocrotirea patrimoniului

(1) Contractul prin care persoana ocrotită a însărcinat o altă persoană cu administrarea bunurilor, continuă să producă efecte pe durata ocrotirii provizorii, cu excepția cazului în care instanța de judecată l-a revocat sau suspendat, cu audierea sau citarea administratorului.

(2) În absența unui mandat, se aplică regulile privind gestiunea de afaceri.

(3) Persoanele care au dreptul să ceară instituirea curatelei sau tutelei sînt obligate să îndeplinească actele de conservare necesare pentru păstrarea patrimoniului persoanei ocrotite din momentul în care au cunoscut atît urgența lor cît și instituirea ocrotirii provizorii. Aceleași dispoziții se aplică persoanei sau instituției de tratament sau instituției sociale în care este stabilită persoana în privința căreia s-a instituit ocrotirea provizorie.

Articolul 48³⁶. Desemnarea ocrotitorului provizoriu

(1) Dacă este necesară o ocrotire care depășește condițiile prevăzute la art. 48¹⁹, orice persoană interesată poate cere instanței de judecată să desemneze un ocrotitor provizoriu, în condițiile și conform modalităților prevăzute la art. 48⁴²-48⁴⁷, în scopul încheierii unui sau mai multor acte juridice, inclusiv de dispoziție necesare pentru administrarea patrimoniului persoanei ocrotite.

(2) În particular, ocrotitorul provizoriu poate fi împuternicit de către instanța de judecată să încheie actele juridice și să săvîrșască alte acțiuni prevăzute la art. 48³⁴.

(3) Ocrotitorul provizoriu este obligat să depună dare de seamă în privința activității sale persoanei ocrotite și autorității tutelare în condițiile prevăzute la art. 48⁷⁷-48⁸¹.

(4) Ocrotitorul provizoriu poate fi împuternicit de către instanța de judecată cu ocrotirea persoanei conform art. 48⁵¹-48⁵⁷.

Articolul 48³⁷. Termenul și încetarea ocrotirii provizorii

(1) Măsura de ocrotire provizorie nu poate fi instituită pentru un termen care depășește 1 an și poate fi reînnoită o singură dată în condițiile prevăzute la art. 48⁴⁰ alin.(4).

(2) Dacă nu s-a dispus revocarea în sensul art. 48³¹, ocrotirea provizorie încetează:

- a) prin expirarea termenului pentru care a fost instituită;
- b) după îndeplinirea actelor juridice pentru care a fost instituită;
- c) din momentul când se consideră instituită curatela sau tutela.

Subsecțiunea 6

Curatela și tutela asupra adulților

§1. Dispoziții generale

Articolul 48³⁸. Cazurile când se poate institui curatela sau tutela asupra adulților

(1) Persoana care, fără a fi lipsită complet de discernământ, are nevoie în temeiul dispozițiilor art. 48¹ alin.(1) să fie asistată în mod continuu poate fi ocrotită prin curatelă.

(2) Curatela se pronunță doar dacă ocrotirea provizorie nu va putea asigura ocrotirea suficientă.

(3) Persoana care, în temeiul dispozițiilor art. 48¹ alin.(1), trebuie să fie reprezentată în mod continuu, poate fi ocrotită prin tutelă.

(4) Tutela se pronunță doar dacă nici ocrotirea provizorie și nici curatela nu vor putea asigura ocrotirea suficientă.

Articolul 48³⁹. Termenul măsurii curatelei sau tutelei

(1) Instanța de judecată stabilește termenul măsurii curatelei sau tutelei pe un termen de maximum 5 ani.

(2) În cazul instituirii tutelei, instanța de judecată poate stabili un termen de pînă la 10 ani, prin hotărîre motivată și pe baza raportului de constatare psihiatrico-legală care confirmă că, avînd în vedere stadiul dezvoltării științei, nu există semne vădite că starea persoanei se va îmbunătăți.

Articolul 48⁴⁰. Reînnoirea măsurii

(1) Instanța de judecată poate reînnoi măsura de ocrotire pentru un termen egal cu termenul inițial de ocrotire.

(2) În cazul reînnoirii tutelei, instanța de judecată în baza raportului de constatare psihiatrico-legală, care confirmă că, nu există semne vădite că starea persoanei se va îmbunătăți, prin hotărîre motivată, poate stabili un termen de pînă la 20 ani, în scop de ocrotire a acesteia.

(3) Instanța de judecată poate, în orice moment, să revoce măsura, să o modifice sau să o înlocuiască cu o altă măsură de ocrotire judiciară, după audierea persoanei însărcinate cu ocrotirea.

(4) Instanța de judecată va pronunța hotărîrea la cererea uneia dintre persoanele indicate la art. 48³⁰ alin.(1), după examinarea unui certificat medical eliberat de către un medic psihiatru. Instanța de judecată poate dispune, prin încheiere, efectuarea unei expertize psihiatrico-legale.

Articolul 48⁴¹. Încetarea măsurii curatelei sau tutelei

(1) Măsura de curatelă sau tutelă încetează, în absența unei reînnoiri a măsurii de ocrotire, la expirarea termenului ei, la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătorești de revocare a măsurii sau în caz de deces a persoanei ocrotite.

(2) Instanța de judecată, de asemenea, poate înceta măsura de ocrotire dacă persoana ocrotită domiciliază în afara teritoriului Republicii Moldova, iar acest fapt face imposibilă supravegherea și controlul exercitării măsurii.

§2. Persoanele care participă la exercitarea măsurii

Articolul 48⁴². Incompatibilitățile la exercitarea curatelei și tutelei

(1) Sarcina curatelei și tutelei poate fi îndeplinită doar de persoana care nu se află în una din incompatibilitățile prevăzute la art. 38 alin.(4).

(2) Lucrătorii medicali și farmaciștii, precum și asistenții medicali care se află în relații de muncă cu instituția în care este internată persoana asupra căreia se instituie tutela sau curatela sau care prestează servicii acestei persoane, inclusiv la domiciliu, nu pot exercita sarcini de curatelă sau tutelă în privința pacienților săi.

Articolul 48⁴³. Desemnarea curatorului sau tutorelui

(1) Curatorul sau tutorele este desemnat de către instanța de judecată. În cazul în care s-a constituit un consiliu de familie, tutorele este desemnat de acesta conform art. 48⁵⁰ alin.(7).

(2) Avînd în vedere situația persoanei ocrotite, aptitudinile celor interesați, precum și componența și valoarea patrimoniului supus administrării, instanța de judecată poate desemna mai mulți curatori sau mai mulți tutori pentru a exercita în comun măsura de ocrotire.

(3) Fiecare curator sau tutore poate fără încuviințarea celorlalți să încheie doar actele juridice prevăzute la art. 48⁷⁴.

(4) Instanța de judecată poate diviza măsura de ocrotire între un curator sau un tutore însărcinat cu ocrotirea persoanei și un curator sau tutore însărcinat cu administrarea patrimoniului. Instanța poate încredința administrarea anumitor bunuri unui curator supleant sau unui tutore supleant.

(5) Dacă instanța de judecată nu a stabilit altfel în hotărîrea judecătorească, persoanele desemnate în aplicarea alin.(2)-(4) sînt independente și nu poartă răspundere una față de alta. Cu toate acestea, ele sînt obligate să se informeze reciproc despre deciziile luate.

Articolul 48⁴⁴. Desemnarea în absența unei instrucțiuni anterioare

(1) În absența unei instrucțiuni în vederea ocrotirii conform art. 48⁵, instanța de judecată desemnează în calitate de curator sau tutore soțul persoanei ocrotite sau persoana cu care ea a locuit cel puțin 3 ani, cu excepția cazului în care conviețuirea lor în comun a încetat sau dacă un alt motiv întemeiat împiedică încredințarea măsurii de ocrotire.

(2) În absența unei desemnări conform alin.(1), instanța de judecată desemnează în calitate de curator sau tutore un părinte, o rudă sau o altă persoană care locuiește cu persoana ocrotită sau care menține legături puternice și stabile cu aceasta cu excepția cazului în care un motiv întemeiat împiedică de a-i încredința măsura de ocrotire.

(3) Instanța de judecată ia în considerare sentimentele exprimate de persoana ocrotită, relațiile sale obișnuite, interesul manifestat de candidați și eventualele recomandări ale părinților și rudelor, precum și ale persoanelor din anturajul său.

Articolul 48⁴⁵. Desemnarea ocrotitorului autorizat

(1) Dacă nici un membru al familiei și nici o persoană apropiată nu își poate asuma curatela sau tutela, instanța de judecată va desemna un ocrotitor autorizat.

(2) Ocrotitorul autorizat nu poate refuza îndeplinirea actelor juridice urgente pe care le impune interesul persoanei ocrotite sau bunăstarea ei, în special acte juridice de conservare.

(3) Dacă interesul persoanei stabilite ori îngrijite într-o instituție de tratament sau instituție socială o justifică, instanța de judecată poate desemna în calitate de curator sau tutore o persoană sau un serviciu al acelei instituții dacă instituția este ocrotitor autorizat.

Articolul 48⁴⁶. Executarea personală a măsurii

(1) Curatela și tutela sînt sarcini personale.

(2) Curatorul și tutorele, păstrînd răspunderea, pot obține asistența terților.

Articolul 48⁴⁷. Libertatea de a fi curator sau tutore

Nici o persoană nu poate renunța la calitatea de curator sau tutore dacă a avut această calitate mai puțin de 5 ani, cu excepția cazului cînd au existat motive întemeiate (dificultatea exercitării ocrotirii din cauza bolii sau stării de neputință a ocrotitorului, schimbării domiciliului în altă țară; dezacordul cu dorințele și sentimentele persoanei ocrotite etc.). Soțul și copiii persoanei ocrotite, precum și ocrotitorul autorizat pot renunța la calitatea de curator sau tutore doar din motiv întemeiat.

Articolul 48⁴⁸. Curatorul supleant și tutorele supleant

(1) Instanța de judecată poate, dacă consideră necesar și sub rezerva împuternicirilor consiliului de familie dacă acesta există, să desemneze un curator supleant sau, după caz, un tutore supleant.

(2) Dacă curatorul sau tutorele este părinte sau rudă a persoanei ocrotite pe o linie colaterală, curatorul supleant sau, după caz, tutorele supleant se desemnează, după posibilitate, din cealaltă linie colaterală.

(3) Dacă nici un membru al familiei și nici o persoană apropiată nu poate fi curator supleant sau tutore supleant, instanța de judecată poate desemna un ocrotitor autorizat.

(4) Curatorul supleant sau, după caz, tutorele supleant supraveghează actele juridice încheiate de curator sau, după caz, de tutore în vederea exercitării atribuțiilor de ocrotire și informează fără întârziere autoritatea tutelară dacă el constată încălcări în exercitarea măsurii de ocrotire. În caz contrar, el va fi obligat să repare prejudiciul cauzat persoanei ocrotite.

(5) Curatorul supleant sau, după caz, tutorele supleant asistă sau, după caz, reprezintă, persoana ocrotită dacă interesele ei contravin intereselor curatorului sau, după caz, tutorelui sau dacă curatorul sau tutorele nu pot să o asiste sau să o reprezinte din cauza limitelor împuternicirilor sale.

(6) Calitatea de curator supleant sau tutore supleant încetează în momentul încetării calității curatorului sau tutorelui. Curatorul supleant sau tutorele supleant sînt obligați să ceară substituirea curatorului sau tutorelui în caz de încetare a funcției acestuia. În caz contrar, el va fi obligat să repare prejudiciul cauzat persoanei ocrotite.

Articolul 48⁴⁹. Curatorul special și tutorele special

(1) În absența unui curator supleant sau tutore supleant, curatorul sau tutorele interesele căruia contravin, datorită faptului încheierii unui act juridic sau unei serii de acte juridice, cu interesele persoanei ocrotite sau dacă curatorul sau tutorele nu pot să o asiste sau să o reprezinte din cauza limitelor împuternicirilor sale, trebuie să ceară consiliului de familie sau, în absența acestuia, autorității tutelare desemnarea unui curator special sau, după caz, a unui tutore special.

(2) Această desemnare se poate face la cererea oricărei persoane interesate sau din oficiu.

Articolul 48⁵⁰. Consiliul de familie al persoanei ocrotite

(1) Instanța de judecată poate institui tutela împreună cu consiliul de familie dacă necesitățile de ocrotire a persoanei sau consistența patrimoniului o justifică și dacă componența familiei și a anturajului său o permit.

(2) Membrii consiliului de familie sînt desemnați de instanța de judecată pentru durata valabilității tutelei.

(3) Consiliul de familie este compus din cel puțin 3 membri cu drept de vot. Tutorele este membru din oficiu al consiliului de familie, fără drept de vot.

(4) Pot fi membri ai consiliului de familie, părinții și rudele persoanei ocrotite, precum și orice persoană care manifestă interes pentru aceasta și îi dorește bunăstarea.

(5) Instanța de judecată va asigura în măsura posibilităților, ca ambele linii colaterale de rudenie să fie reprezentate în consiliu.

(6) Instanța de judecată desemnează membrii consiliului de familie în baza dorințelor și sentimentelor exprimate de persoana ocrotită, ale relațiilor sale obișnuite, ale interesului care îl manifestă candidații și a eventualelor recomandări a părinților și rudelor, precum și a anturajului său.

(7) Consiliul de familie desemnează și revocă tutorele, tutorele supleant și, după caz, tutorele special conform art. 48⁴³-48⁴⁹.

(8) În cazul absenței consiliului de familie, atribuțiile legale ale acestuia se exercită de către autoritatea tutelară. Pentru perioada în care nu există un consiliu de familie, tutorele, tutorele supleant și, după caz, tutorele special este desemnat și revocat de către instanța de judecată.

§3. Ocrotirea intereselor personale nepatrimoniale

Articolul 48⁵¹. Obligația de informare despre situația personală

Tutorele sau curatorul este obligat să ofere persoanei ocrotite, fără a prejudicia interesele acestuia informațiile pe care terții sînt obligați să i le ofere, privind situația sa personală, actele și deciziile care o vizează, gradul de urgență, efectele lor, precum și, dacă persoana ocrotită le refuză, consecințele neîndeplinirii actului sau neluării deciziei.

Articolul 48⁵². Actele strict personale

(1) Dacă legea nu prevede altfel, actele care implică consimțămîntul strict personal al persoanei ocrotite nu pot fi încheiate de către persoana însărcinată cu ocrotirea și nici nu necesită încuviințarea acesteia.

(2) Se consideră strict personale declarația de naștere a copilului, recunoașterea acesteia, actele de ocrotire părintească a copilului, declarația de alegere sau schimbare a numelui copilului și consimțămîntul pentru adopția persoanei ocrotite ori a copilului persoanei respective.

Articolul 48⁵³. Asistența sau reprezentarea în actele strict personale

(1) În afară de cazurile prevăzute la art. 48⁵², persoana ocrotită ia de sine stătător decizii privitoare la interesele sale personale nepatrimoniale în măsura în care starea sa permite acest lucru.

(2) Dacă starea persoanei ocrotite nu îi permite să ia de sine stătător o decizie personală, consiliul de familie sau, în absența sa, autoritatea tutelară poate să prevadă că va beneficia de actele privitoare la persoana sa sau doar de cele permise expres, de asistența persoanei pe care o ocrotește. Dacă această asistență nu este suficientă, instanța de judecată poate, după instituirea tutelei, suplimentar să împuternicească tutorele cu reprezentarea persoanei ocrotite în actele respective.

(3) Persoana însărcinată cu ocrotirea poate lua în privința persoanei ocrotite măsuri de protecție necesare pentru a stopa pericolul generat de propriul comportament al persoanei ocrotite. Ea va informa despre aceasta în mod neîntîrziat consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară.

(4) În caz de urgență, persoana însărcinată cu ocrotirea nu poate, fără autorizarea consiliului de familie sau, în absența acestuia, a autorității tutelare, lua o decizie care are ca efect atingerea gravă a integrității corporale a persoanei ocrotite sau a intimității vieții sale private.

Articolul 48⁵⁴. Soluționarea conflictului de interese

(1) Aplicarea dispozițiilor art. 48⁵¹-48⁵⁵ nu poate avea drept efect derogarea de la dispozițiile legii speciale care impun intervenția unui reprezentant legal.

(2) Dacă măsura de ocrotire a fost încredințată unei persoane sau unei instituții de tratament sau sociale în condițiile art. 48⁴⁵ alin.(3) și dacă acea persoană sau instituție trebuie să ia o decizie care cere autorizarea autorității tutelare sau a consiliului de familie, conform art. 48⁵³ alin.(3) și (4), sau trebuie să îndeplinească în beneficiul persoanei ocrotite o diligență sau un act pentru care legea specială cere intervenția autorității tutelare, aceasta din urmă poate decide, dacă consideră că există un conflict de interes, să încredințeze sarcina curatorului supleant sau tutorelui supleant, dacă a fost desemnat, iar în absența acestuia, unui curator special sau unui tutore special.

Articolul 48⁵⁵. Libertatea de alegere a reședinței și de comunicare

(1) Persoana ocrotită are dreptul de a alege liber reședința sa.

(2) Persoana ocrotită comunică cu terții, fie că sînt părinți sau alte persoane. Aceasta are dreptul de a fi vizitată și, după caz, de a fi găzduită de către aceștia.

(3) În caz de neînțelegeri, decide consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară.

Articolul 48⁵⁶. Autorizarea căsătoriei

(1) Căsătoria persoanei în privința căreia s-a instituit curatela este permisă la propria dorință dacă instanța de judecată nu a dispus, în hotărîrea de instituire a curatelei că, căsătoria este permisă doar cu autorizarea curatorului său, sau în caz de refuz al curatorului, cu autorizarea autorității tutelare.

(2) Căsătoria persoanei în privința căreia s-a instituit tutela este permisă doar cu autorizarea consiliului de familie sau, în absența acestuia, a autorității tutelare, după audierea viitorilor soți și după ascultarea, după caz, a opiniei părinților.

Articolul 48⁵⁷. Darea de seamă asupra ocrotirii intereselor personale nepatrimoniale

La momentul instituirii măsurii de curatelă sau tutelă sau ulterior, consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară stabilește condițiile în care curatorul sau tutorele depune darea de seamă asupra ocrotirii intereselor personale nepatrimoniale ale persoanei ocrotite.

§4. Actele juridice încheiate pe durata curatelei

Articolul 48⁵⁸. Asistența curatorului

(1) Persoana ocrotită prin curatelă nu poate, fără asistența curatorului și autorizarea autorității tutelare, să încheie nici un act juridic prevăzut la art. 48⁷⁵.

(2) La încheierea unui act juridic în formă scrisă sau autentică, asistența curatorului constă în aplicarea semnăturii lângă semnătura persoanei ocrotite.

(3) Curatorul este obligat să explice persoanei ocrotite conținutul actului juridic și efectele acestuia. Curatorul este obligat să dea dovadă de diligență pe care o manifestă în propriile sale activități.

(4) Sub sancțiunea nulității absolute, orice înștiințare aferentă actelor prevăzute la alin.(1), transmisă persoanei ocrotite trebuie transmisă și curatorului.

Articolul 48⁵⁹. Împuternicirile de reprezentare ale curatorului

(1) Curatorul în exercitarea atribuțiilor sale de ocrotire a persoanei ocrotite nu poate fi substituit de un alt curator.

(2) Dacă constată că persoana ocrotită prin curatelă își compromite grav interesele, curatorul poate cere instanței de judecată să fie împuternicit cu încheierea unui act juridic concret sau să ceară instituirea tutelei.

(3) Dacă curatorul refuză să ofere asistență la încheierea unui act juridic pentru care se cere asistența sa, persoana ocrotită prin curatelă poate cere autorității tutelare autorizare pentru a încheia acel act juridic de sine stătător.

Articolul 48⁶⁰. Liberalitățile persoanei ocrotite prin curatelă

(1) Persoana ocrotită prin curatelă poate să întocmească testament de sine stătător.

(2) Persoana ocrotită poate face donații doar cu asistența curatorului.

(3) Se consideră că curatorul are interes care contravine intereselor persoanei ocrotite dacă el este donatar.

Articolul 48⁶¹. Determinarea conținutului capacității de exercițiu

La momentul instituirii măsurii de ocrotire sub forma curatelei, instanța de judecată poate, prin derogare de la dispozițiile art. 48⁵⁸, să enumere anumite categorii de acte juridice pe care persoana ocrotită prin curatelă are capacitatea de a le încheia de sine stătător sau, invers, să completeze anumite categorii de acte juridice pentru care este necesară asistența curatorului.

Articolul 48⁶². Curatela restrânsă

(1) Instanța de judecată poate, de asemenea, în orice moment, să dispună aplicarea unei curatele restrânse.

(2) În acest caz, curatorul percepe doar veniturile persoanei ocrotite obținute prin curatela restrânsă la un cont deschis pe numele acesteia din urmă.

(3) Curatorul asigură de sine stătător plata datoriilor persoanei ocrotite față de terți și depune excedentul pe contul lăsat la dispoziția persoanei ocrotite sau îl transmite în numerar.

(4) Fără a aduce atingere dispozițiilor art. 48⁵⁵, autoritatea tutelară poate autoriza încheierea de către curator a contractului de închiriere a spațiului locativ sau a unui alt contract care asigură o locuință persoanei ocrotite.

(5) Curatela restrînsă este supusă dispozițiilor art. 48⁷³ și 48⁷⁷-48⁸¹, care se aplică în mod corespunzător.

§5. Actele juridice încheiate pe durata tutelei

Articolul 48⁶³. Împuternicirile de reprezentare ale tutorelui

(1) Cu excepția cazurilor în care legea sau uzanțele împuternicesc persoana ocrotită prin tutelă să acționeze de sine stătător, tutorele o reprezintă în toate actele juridice.

(2) Instanța de judecată poate, în hotărîrea judecătorească de instituire a tutelei, să enumere anumite acte juridice pe care persoana ocrotită prin tutelă va avea capacitatea să le încheie de sine stătător sau cu asistența tutorelui fără a fi necesare alte autorizări.

Articolul 48⁶⁴. Administrarea patrimoniului persoanei ocrotite prin tutelă

Persoana ocrotită prin tutelă este reprezentată în actele juridice necesare administrării patrimoniului său conform art. 48⁶⁷-48⁸¹.

Articolul 48⁶⁵. Reprezentarea în procedurile judiciare

(1) Persoana ocrotită prin tutelă este reprezentată în instanța de judecată de către tutore.

(2) Tutorele poate reprezenta persoana ocrotită în vederea apărării drepturilor personale nepatrimoniale ale acesteia doar după autorizarea consiliului de familie sau, în absența acestuia, de către autoritatea tutelară sau la prescripția dată de una din acestea.

(3) Consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară poate obliga tutorele să renunțe la acțiune sau să încheie contract de tranzacție.

Articolul 48⁶⁶. Testamentul persoanei ocrotite prin tutelă

(1) Persoana ocrotită prin tutelă poate să întocmească sau să modifice de sine stătător un testament după instituirea tutelei doar cu autorizarea consiliului de familie sau, în absența acestuia, cu autorizarea autorității tutelare. În acest caz tutorele nu poate asista și reprezenta persoana ocrotită.

(2) Persoana ocrotită prin tutelă poate să revoce de sine stătător testamentul întocmit anterior sau după instituirea tutelei.

Subsecțiunea 7

Administrarea patrimoniului persoanei fizice ocrotite prin tutelă

§1. Dispoziții generale

Articolul 48⁶⁷. Principiile administrării

(1) Tutorele reprezintă persoana ocrotită în actele necesare administrării patrimoniului acesteia.

(2) În procesul administrării, tutorele este obligat să îngrijească, în mod prudent, diligent și să acționeze exclusiv în interesul și bunăstarea persoanei ocrotite.

Articolul 48⁶⁸. Rolul tutorelui supleant

Dacă este desemnat un tutore supleant, acesta va supraveghea derularea operațiunilor pe care tutorele este obligat să le realizeze, de asemenea, va supraveghea modul de investire sau reinvestire a capitalului conform prescripțiilor consiliului de familie sau, în absența acestuia, a autorității tutelare.

Articolul 48⁶⁹. Intervenția terților

(1) Terții pot să informeze autoritatea tutelară despre acțiunile sau omisiunile tutorelui care sînt de natură de a leza interesele sau bunăstarea persoanei ocrotite.

(2) Dacă la investirea tutorelui, terții cunosc despre comiterea unor acțiuni sau omisiuni de către acesta care compromit vădit interesul sau bunăstarea persoanei ocrotite, ei sînt obligați să informeze autoritatea tutelară.

§2. Competența consiliului de familie sau autorității tutelare

Articolul 48⁷⁰. Bugetul anual și contractarea profesioniștilor

(1) Tutorele aprobă bugetul necesar pentru exercitarea tutelei în funcție de importanța bunurilor persoanei ocrotite, operațiunile necesare pentru administrarea acestora și sumele anuale necesare pentru întreținerea persoanei ocrotite și rambursării cheltuielilor de administrare a bunurilor.

(2) Tutorele informează consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară despre aprobarea bugetului. În caz de dificultate, bugetul este aprobat de consiliul de familie sau, în absența acestuia, de către autoritatea tutelară.

(3) Consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară poate împuternici tutorele să includă la cheltuieli de administrare remunerația administratorilor contractați sub propria lui răspundere.

(4) Consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară poate împuternici tutorele să încheie un contract de administrare a valorilor mobiliare și a instrumentelor financiare, care aparțin persoanei ocrotite. Acesta va alege terțul contractant luînd în considerare experiența profesională și solvabilitatea acestuia.

(5) Contractul prevăzut la alin.(4) poate fi rezolvat în numele persoanei ocrotite în orice moment. Orice clauză contrară stipulată în prezentul articol este nulă.

Articolul 48⁷¹. Efectuarea investițiilor

(1) Consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară determină suma, pe care tutorele este obligat s-o investească în capitalul (bani, valori mobiliare sau alte instrumente financiare, părți sociale, creanțe etc.) persoanei ocrotite.

(2) Consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară prescrie toate măsurile pe care le consideră utile la investirea sau reinvestirea capitalului (bani, valori mobiliare sau alte instrumente financiare, părți sociale, creanțe etc.) fie în avans, fie pentru fiecare operațiune.

(3) Investirea sau reinvestirea se realizează de către tutore în termenul și în modul prescris. Dacă omite termenul prescris, tutorele va datora persoanei ocrotite dobânzi de întârziere.

(4) Consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară poate prescrie ca o anumită sumă de bani să fie depusă pe un cont special al persoanei ocrotite de pe care tutorele va putea efectua extrageri doar cu autorizarea acestora.

Articolul 48⁷². Limitarea împuternicirilor tutorelui

(1) Consiliul de familie sau, în absența acestuia, autoritatea tutelară poate stabili categoria de acte juridice pe care tutorele nu le poate încheia fără autorizarea acesteia.

(2) Dacă consiliul de familie refuză să ofere autorizare tutorelui, acesta o poate cere de la autoritatea tutelară dacă se constată că încheierea actului juridic este în interesul persoanei ocrotite sau pentru bunăstarea acesteia.

§3. Împuternicirile tutorelui

Articolul 48⁷³. Întocmirea inventarului

(1) În termen de 3 luni de la instituirea tutelei, tutorele inițiază, în prezența tutorelui supleant, dacă acesta a fost desemnat, un inventar al bunurilor persoanei ocrotite și îl transmite autorității tutelare. Acesta este obligat să asigure actualizarea inventarului.

(2) Tutorele poate obține toate informațiile și documentele necesare pentru întocmirea inventarului, de la orice persoană publică sau privată, fără a-i putea fi opus secretul profesional, secretul bancar sau caracterul personal al datelor.

(3) Dacă inventarul nu a fost întocmit sau se confirmă că acesta este incomplet ori inexact, persoana ocrotită și după decesul acesteia, succesorul, poate face dovada valorii și componenței bunurilor prin orice mijloace de probă.

Articolul 48⁷⁴. Actele juridice nesupuse autorizării

(1) Tutorele poate încheia doar actele juridice de conservare și sub rezerva dispozițiilor art. 48⁶³ alin.(2), actele de administrare necesare administrării patrimoniului persoanei ocrotite.

(2) Tutorele acționează de sine stătător în instanța de judecată pentru a apăra drepturile patrimoniale ale persoanei ocrotite.

(3) Contractele de locațiune încheiate de către tutore în calitate de locator, nu acordă persoanei ocrotite în calitate de locatar, devenită capabilă, nici un drept de preemțiune la expirarea locațiunii, prin derogare de la dispozițiile legale. Aceste dispoziții nu se aplică contractelor de locațiune încheiate înainte de instituirea tutelei și reînnoite de către tutore.

Articolul 48⁷⁵. Actele juridice supuse autorizării

(1) Următoarele acte juridice, încheiate în numele persoanei ocrotite, nu produc efecte juridice decât după autorizare din partea consiliului de familie sau, în absența acestuia, a autorității tutelare:

- a) contractul de vânzare-cumpărare și alte acte juridice de dispoziție;
- b) contractul de locațiune și alte acte juridice de administrare a bunurilor persoanei ocrotite al căror termen depășește termenul măsurii de ocrotire;
- c) contractul de tranzacție;
- d) contractul de partaj al bunurilor comune;
- e) contractul de acceptare sau renunțare la o moștenire;
- f) contractul de primire a unui împrumut;
- g) contractul dintre tutore sau persoanele sale afiliate și persoana ocrotită, cu excepția actelor cu titlu gratuit, încheiate în folosul persoanei ocrotite. Pentru încheierea acestui act juridic, tutorele se consideră că are un interes care contravine interesului persoanei ocrotite.

(2) Decizia de autorizare trebuie să determine condițiile esențiale ale actului juridic și, după caz, prețul sau altă contraprestație. Autorizarea nu este necesară în caz de vânzare silită ori în cazul exercitării dreptului de gaj sau ipotecă.

(3) Autorizarea unui act juridic de dispoziție privitor la un drept real al persoanei ocrotite asupra unui bun imobil sau a unei cote în capitalul unei persoane juridice de drept privat se poate acorda doar după evaluarea valorii de piață.

(4) Este posibilă dispunerea de dreptul real prevăzut la alin.(3) contra unui preț sau altei contraprestații mai mici decât valoarea sa de piață doar din motive întemeiate, bazate exclusiv pe interesul persoanei ocrotite, care va fi argumentat în decizia de autorizare.

(5) Persoana care încheie actul juridic în numele persoanei ocrotite este obligată, fără întârziere, să depună la autoritatea tutelară o copie de pe actul juridic autorizat conform dispozițiilor prezentului articol, precum și copiile de pe elementele de probă care demonstrează executarea obligațiilor apărute din acel act juridic.

Articolul 48⁷⁶. Actele juridice interzise persoanelor ocrotite

(1) Nu se poate autoriza, iar tutorele nu are dreptul:

a) să încheie în numele persoanei ocrotite acte de înstrăinare gratuită a bunurilor sau drepturilor persoanei ocrotite, inclusiv să remită o datorie, să renunțe gratuit la un drept dobândit, să elibereze o garanție reală sau personală constituită în folosul persoanei ocrotite fără ca obligația garantată să fi fost stinsă integral, precum și să constituie o garanție reală sau personală pentru a garanta obligațiile unui terț;

b) să dobândească de la un terț un drept sau o creanță pe care acesta o are față de persoana ocrotită;

c) să exercite o activitate de întreprinzător sau profesională în numele persoanei ocrotite.

(2) Excepție de la prevederile alin.(1) lit. a) fac donațiile neînsemnate pentru îndeplinirea unor obligații morale.

§4. Pregătirea, verificarea și aprobarea dării de seamă

Articolul 48⁷⁷. Darea de seamă anuală

(1) Tutorele întocmește anual o dare de seamă a administrării sale, la care se anexează documentele primare.

(2) În acest scop, el va solicita instituțiilor la care sînt deschise conturi în numele persoanei ocrotite, descifrarea operațiunilor pentru anul de referință, fără ai fi opus secretul profesional, bancar sau caracterul personal al datelor.

(3) Tutorele este obligat să asigure confidențialitatea dării de seamă. O copie de pe darea de seamă și de pe documentele primare, se remite anual de către tutore persoanei ocrotite, dacă ea are cel puțin 16 ani, precum și tutorelui supleant, dacă a fost desemnat și dacă tutorele o consideră util, altor persoane obligate cu ocrotirea persoanei.

(4) După audierea persoanei ocrotite și obținerea consimțămîntului acesteia, dacă aceasta a împlinit vîrsta de 16 ani și dacă starea ei permite, autoritatea tutelară poate să autorizeze remiterea copiei de pe darea de seamă și de pe documentele primare sau o parte din ele soțului, părintelui, sau unei alte persoane apropiate, dacă aceștia au un interes legitim.

Articolul 48⁷⁸. Verificarea dării de seamă

(1) Tutorele depune anual darea de seamă, împreună cu documentele primare, în vederea verificării acestora de către autoritatea tutelară.

(2) Dacă a fost desemnat un tutore supleant, el va verifica darea de seamă înainte de transmiterea acesteia împreună cu observațiile sale.

(3) Pentru verificarea dării de seamă, autoritatea tutelară are dreptul de comunicare prevăzut de art. 48⁷⁷ alin.(2).

(4) Autoritatea tutelară poate ordona sarcina verificării tutorelui supleant dacă acesta a fost desemnat.

(5) Dacă s-a desemnat un consiliu de familie, autoritatea tutelară îi poate ordona să verifice și să aprobe darea de seamă. În acest caz, tutorele se consideră în conflict de interese.

Articolul 48⁷⁹. Scutirea de obligația de întocmire a dării de seamă

Dacă tutela nu a fost încredințată unui ocrotitor autorizat, autoritatea tutelară poate, prin derogare de la dispozițiile art. 48⁷⁷ și 48⁷⁸ și având în vedere valoarea neînsemnată a patrimoniului persoanei ocrotite, să scutească tutorele de la întocmirea dării de seamă.

Articolul 48⁸⁰. Auditarea dării de seamă

Dacă resursele persoanei ocrotite o permite și dacă importanța și componența patrimoniului o justifică, autoritatea tutelară poate ordona, luând în considerare interesul patrimonial, ca verificarea și aprobarea dării de seamă să fie exercitată, pe cheltuiala persoanei ocrotite, de către un expert sau auditor.

Articolul 48⁸¹. Darea de seamă la încetarea calității de tutore

(1) Dacă calitatea sa de tutore încetează, tutorele este obligat să întocmească o dare de seamă a operațiunilor intervenite de la întocmirea ultimei dări de seamă anuale și să o supună verificării și aprobării conform art. 48⁷⁸ și 48⁸⁰.

(2) În termen de 3 luni de la încetarea calității sale de tutore, tutorele sau succesorii sînt obligați să remită o copie de pe dările de seamă pentru ultimii 3 ani și de pe darea de seamă menționată la alin.(1), după caz, persoanei care a dobândit capacitatea deplină de exercițiu dacă aceasta nu le-a primit, persoanei însărcinate cu administrarea bunurilor persoanei ocrotite sau succesorilor acesteia.

(3) Dispozițiile alin.(1) și (2) nu se aplică în cazul prevăzut de art. 48⁶⁵.

(4) Tutorele este obligat să remită persoanelor indicate la alin.(2) documentele primare necesare continuării administrării bunurilor persoanei ocrotite sau să asigure devoluțiunea patrimoniului succesoral, precum și inventarul inițial și actualizările întocmite.

Secțiunea 4

Dispoziții comune privind ocrotirea minorilor și adulților

Subsecțiunea 1

Autoritatea tutelară

Articolul 48⁸². Autoritatea tutelară și competența în domeniul măsurilor de ocrotire

(1) Autorități tutelare sînt autoritățile administrației publice locale.

(2) Autoritatea tutelară de la domiciliul sau reședința persoanei fizice minore sau adulte ocrotite (în continuare – persoana ocrotită) supraveghează activitatea tutorelui, curatorului sau altei persoane însărcinate cu ocrotirea.

(3) Autoritatea tutelară:

a) exercită atribuțiile prevăzute expres de lege în domeniul măsurilor de ocrotire;

b) exercită alte atribuții de supraveghere a exercitării măsurii de ocrotire, cu excepția celor date prin lege în competența instanței de judecată și consiliului de familie;

c) ține dosarul personal al persoanei ocrotite, îl transmite instanței de judecată și asigură restituirea lui după finalizarea procesului.

Articolul 48⁸³. Procedura aplicabilă autorității tutelare

Înainte de a lua orice decizie care ține de competența sa privitor la o măsură de ocrotire a persoanei fizice minore sau adulte, autoritatea tutelară va respecta dispozițiile prezentei subsecțiuni.

Articolul 48⁸⁴. Audierea persoanei ocrotite

(1) Autoritatea tutelară trebuie să audieze persoana ocrotită care a împlinit vârsta de 10 ani. Aceasta poate fi însoțită de altă persoană pe care a ales-o, care însă nu va avea calitatea de reprezentant al său.

(2) Audierea persoanei ocrotite se poate desfășura la sediul autorității tutelare, la domiciliul sau reședința sa, în instituția de tratament sau instituția socială, precum și în orice alt loc corespunzător.

(3) Audierea are loc în ședință închisă, la care pot participa persoanele enumerate la art. 48³⁰ alin.(1). Persoana ocrotită poate cere să fie audiată în regim individual și închis, fiind însoțită, la dorință, de o persoană pe care a ales-o. Ulterior persoana ocrotită poate fi audiată în prezența celorlalți participanți.

(4) Dacă consideră oportun, autoritatea tutelară poate efectua audierea persoanei ocrotite în prezența medicului care tratează persoana ocrotită sau în prezența oricărei alte persoane pertinente.

(5) Autoritatea tutelară va depune toate eforturile posibile pentru a constata dorințele și sentimentele persoanei ocrotite privind decizia care urmează a fi adoptată, folosind metodele de comunicare care corespund stării sau situației persoanei audiate.

Articolul 48⁸⁵. Neaudierea persoanei ocrotite

(1) Autoritatea tutelară poate, printr-o decizie motivată, în baza indicației din raportul de constatare psihiatrico-legală în scop de ocrotire, să decidă de a nu audia persoana ocrotită dacă acest fapt este de natură să-i dăuneze sănătatea sau dacă aceasta nu poate să-și exprime dorințele și sentimentele.

(2) Decizia prevăzută la alin.(1) se expediază petiționarului, persoanei ocrotite și, după caz, reprezentantului persoanei ocrotite.

Articolul 48⁸⁶. Dezbateră în contradictoriu a chestiunii

La cererea oricărei persoane interesate sau din oficiu, autoritatea tutelară poate dispune ca soluționarea unei chestiuni să se desfășoare în contradictoriu.

Articolul 48⁸⁷. Dreptul la avocat ales sau avocat care acordă asistență juridică garantată de stat

(1) În cadrul oricărei proceduri desfășurate de autoritatea tutelară persoana ocrotită care a împlinit vârsta de 10 ani își poate alege un avocat sau poate solicita desemnarea unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, indiferent de opinia sau opoziția persoanei însărcinate cu ocrotirea.

(2) Dreptul de a fi asistat de un avocat ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat va fi adus la cunoștință persoanei ocrotite în textul citației și la prima ei prezentare.

(3) Dacă pe durata desfășurării procedurii de autoritatea tutelară, persoana ocrotită nu este asistată de avocat, la cererea persoanei ocrotite care a împlinit vârsta de 10 ani, autoritatea tutelară solicită coordonatorului oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat desemnarea unui avocat, care va dispune de împuternicirile unui reprezentant legal în respectiva procedură.

(4) Asistența juridică prevăzută la alin.(3) se acordă gratuit.

Articolul 48⁸⁸. Audierea altor persoane

La cererea participanților sau din oficiu, autoritatea tutelară audiază persoana indicată la art. 48³⁰ alin.(1).

Articolul 48⁸⁹. Efectuarea constatărilor

La cererea participanților sau din oficiu, autoritatea tutelară poate dispune efectuarea unei anchete sociale sau efectuarea unor constatări, evaluări sau expertize.

Articolul 48⁹⁰. Consultarea dosarului personal

(1) Pot lua cunoștință cu materialele dosarului personal și face extrase și copii, persoana ocrotită sau persoana însărcinată cu ocrotirea, precum și avocații acestora.

(2) În cazul în care cererea de consultare a dosarului este depusă de către persoana ocrotită, autoritatea tutelară poate, prin decizie motivată, comunicată persoanei ocrotite, să excludă una sau mai multe acte din dosar dacă acestea ar putea cauza un prejudiciu moral grav.

(3) Avocatul persoanei ocrotite poate să facă extrase și copii de pe materialele dosarului. Avocatului i se interzice să transmită copiile astfel obținute către persoana ocrotită sau terți.

(4) Copiile de pe deciziile consiliului de familie, de pe deciziile autorității tutelare și de pe hotărârile judecătorești aferente măsurii de ocrotire se păstrează în dosarul personal și se pot elibera doar participanților și persoanelor care au participat la luarea deciziilor sau au fost vizate în decizii sau hotărâri.

(5) Terții care justifică un interes legitim pot obține copii de pe dispozitivul deciziilor și hotărârilor menționate la alin.(4) cu autorizarea autorității tutelare.

Articolul 48⁹¹. Decizia autorității tutelare

(1) Autoritatea tutelară soluționează cererile care îi sînt adresate în termen de 30 de zile de la data depunerii dacă ele nu necesită culegerea unor informații suplimentare, prezentarea de probe suplimentare sau orice altă cercetare, cu excepția cazurilor în care autoritatea tutelară dispune efectuarea unei dezbateri în contradictoriu conform art. 48⁸⁶. Autoritatea tutelară va avertiza petiționarul despre aceasta și îl va informa despre data la care se va adopta decizia.

(2) Deciziile autorității tutelare în chestiunile privind măsurile de ocrotire trebuie să fie motivate și adoptate într-un termen *care nu va depăși 3 luni*. Dispozitivul deciziei se comunică în termen de 3 luni din momentul adoptării acestora, persoanei ocrotite, persoanei însărcinate cu ocrotirea și, dacă există, membrilor consiliului de familie.

Subsecțiunea 2 Consiliul de familie

Articolul 48⁹². Convocarea consiliului de familie

(1) Ședința consiliului de familie se convoacă de către autoritatea tutelară la cererea:

- a) a 2 membri din consiliu;
- b) tutorelui sau tutorelui supleant;
- c) persoanei ocrotite care a împlinit vîrsta de 10 ani.

(2) Înștiințarea despre ședință se expediază membrilor cu cel puțin 10 zile înainte de data desfășurării ședinței.

(3) Membrii consiliului de familie sînt obligați să se prezinte personal la ședință. Membrul care, fără motiv întemeiat, nu se prezintă la ședință poate fi revocat din această calitate.

(4) Prin hotărîrea judecătorească în baza căreia se desemnează membrii consiliului de familie sau prin hotărîre ulterioară, la cererea unui membru sau din oficiu, instanța de judecată poate stabili faptul că consiliul adoptă decizii fără participarea autorității tutelare.

Articolul 48⁹³. Ședința consiliului de familie

Ședința consiliului de familie este deliberativă și în cadrul acesteia pot fi adoptate decizii dacă la ea participă majoritatea membrilor consiliului. În cazul în care nu există cvorum, autoritatea tutelară poate convoca o ședință repetată sau, în caz de urgență, poate adopta o decizie de sine stătător.

Articolul 48⁹⁴. Adoptarea deciziei consiliului de familie fără convocarea ședinței

(1) Dacă autoritatea tutelară consideră că consiliul de familie se poate pronunța pe o problemă fără a se convoca în ședință, aceasta va comunica fiecărui membru textul deciziei, anexînd explicațiile necesare.

(2) Membrul care, fără motiv întemeiat, nu își exprimă votul poate fi revocat din această calitate.

Articolul 48⁹⁵. Adoptarea deciziei de către consiliul de familie

(1) Decizia consiliului de familie se adoptă cu votul majorității membrilor săi.

(2) Fiecare membru al consiliului de familie are dreptul la un vot, care nu este transmisibil.

(3) Membrul consiliului de familie este obligat să declare dacă are un interes direct sau indirect în privința chestiunii supuse discuției (conflictul de interes) și să se abțină de la vot. Votul membrului aflat în asemenea conflict de interese se ia în cont la determinarea cvorumului, dar nu se ia în considerare la adoptarea deciziei vizate de conflictul de interese. Dispozițiile legale privind conflictul de interese în cazul reprezentării la încheierea actelor juridice se aplică în mod corespunzător.

Articolul 48⁹⁶. Secretul ședințelor consiliului de familie

(1) Ședințele consiliului de familie sînt închise.

(2) Membrii consiliului de familie sînt obligați să păstreze confidențialitatea datelor în relațiile cu terții.

(3) Persoana ocrotită poate asista la ședința consiliului, însă doar cu titlu consultativ, cu excepția cazului cînd autoritatea tutelară consideră că aceasta ar contraveni interesului acestuia.

(4) Deciziile consiliului de familie trebuie să fie motivate. Dacă decizia nu este adoptată în unanimitate, opinia fiecărui membru se va anexa la decizie.

Articolul 48⁹⁷. Întocmirea deciziei consiliului de familie

(1) Fiecare membru prezent la ședința consiliului de familie trebuie să semneze decizia adoptată în cadrul ședinței.

(2) În decurs de 10 zile din data adoptării deciziei, președintele ședinței consiliului de familie, depune decizia adoptată la autoritatea tutelară.

Articolul 48⁹⁸. Opoziția autorității tutelare

(1) Dacă autoritatea tutelară constată că decizia consiliului de familie contravine intereselor persoanei ocrotite sau a dorințelor și a sentimentelor acesteia, ea trebuie să facă opoziție la decizia consiliului de familie în termen de 15 zile de la recepționare conform art. 48⁹⁷ alin. (2), prin adoptarea unei decizii în acest sens, care nu se supune contestării.

(2) Prin cerere motivată persoana ocrotită sau orice persoană însărcinată cu ocrotirea poate să facă opoziție la decizia consiliului de familie în termen de 15 zile de la recepționarea acesteia de către autoritatea tutelară conform art. 48⁹⁷ alin.(2).

(3) În cazul existenței unei opoziții conform alin. (1) sau (2), autoritatea tutelară va convoca și desfășura în termen de 10 zile o nouă ședință a consiliului de familie pe care o va prezida, fără a avea drept de vot, pentru a se delibera din nou asupra chestiunii față de care s-a făcut opoziția.

(4) Decizia consiliului de familie produce efecte juridice după expirarea termenului de 15 zile de la recepționarea acesteia de către autoritatea tutelară conform art. 48⁹⁷ alin.(2), dacă în interiorul aceluși termen nu s-a făcut opoziție.

Subsecțiunea 3

Contestarea deciziilor autorității tutelare sau consiliului de familie

Articolul 48⁹⁹. Contestarea în instanța de judecată

(1) Deciziile autorității tutelare, precum și deciziile consiliului de familie adoptate conform art. 48⁹⁸ alin.(3), pot fi contestate în instanța de judecată în termen de 30 de zile de la data adoptării acestora, cu excepția cazului când contestarea se depune de persoana ocrotită, persoana însărcinată cu ocrotirea și autoritatea tutelară, în acest caz termenul de contestare curge din data comunicării dispozitivului deciziei. În cazul contestării deciziei autorității tutelare nu este necesară depunerea unei cereri prealabile.

(2) Decizia contestată se anulează de către instanța de judecată, în tot sau în parte, în cazul în care:

- a) este ilegală în fond ca fiind emisă contrar prevederilor legii;
- b) este ilegală ca fiind emisă cu încălcarea competenței;
- c) este ilegală ca fiind emisă cu încălcarea esențială a procedurii stabilite.

(3) La cererea persoanei care depune contestația sau din oficiu, instanța de judecată, pe lângă anularea deciziei contestate, poate dispune fie obligarea emitentului să adopte o nouă decizie, fie pronunțarea unei hotărâri judecătorești prin care se va soluționa fondul chestiunii vizate de decizia contestată.

Articolul 48¹⁰⁰. Persoanele care au dreptul de a depune contestație

(1) Contestația poate fi depusă de către persoanele enumerate la art. 48³⁰ alin. (1), precum și de către persoanele însărcinate cu ocrotirea, chiar dacă ele nu au participat la procedura desfășurată de autoritatea tutelară sau la ședința consiliului de familie.

(2) Citația despre judecarea contestației se va expedia tuturor persoanelor care au dreptul de a depune contestație și care vor avea dreptul să participe la examinarea acesteia.

(3) Instanța de judecată care soluționează contestația decide din oficiu asupra suspendării sau nesuspendării deciziei contestate, ținând cont de interesele persoanei ocrotite.”

21. Înainte de articolul 49 se include titlul secțiunii 4 cu următorul cuprins:

**„Secțiunea 4
Declararea persoanei dispărute fără veste sau decedate”**

22. Articolele 222-225 vor avea următorul cuprins:

„Articolul 222. Nulitatea actului juridic încheiat de o persoană în privința căreia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară

(1) Actul juridic încheiat de o persoană adultă în privința căreia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă, tutelă) poate fi declarat nul de instanța de judecată dacă, conform legii sau hotărârii judecătorești, actul juridic putea fi încheiat valabil în numele persoanei doar prin intermediul ocrotitorului provizoriu, curatorului sau tutorelui său.

(2) Persoana cu capacitate de exercițiu deplină este obligată să repare prejudiciul cauzat celeilalte părți prin încheierea actului juridic nul dacă se demonstrează că a știut sau trebuia să știe că cealaltă parte nu are capacitatea deplină de exercițiu.

Articolul 223. Nulitatea actului juridic încheiat de un minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani

(1) Actele juridice încheiate de un minor care nu a împlinit vârsta de 7 ani sînt nule.

(2) Actele juridice încheiate de un minor în vîrstă de la 7 la 14 ani, cu excepția celor prevăzute la art.22 alin.(2) sînt nule.

(3) Persoana cu capacitate de exercițiu deplină este obligată să repare prejudiciul cauzat minorului dacă nu demonstrează că nu a știut și nu trebuia să știe că cealaltă parte nu are capacitatea deplină de exercițiu în vederea încheierii actului juridic.

Articolul 224. Nulitatea actului juridic încheiat de o persoană fără discernămint

(1) Actul juridic încheiat de o persoană cu capacitate de exercițiu deplină, într-un moment în care nu putea să conștientizeze pe deplin acțiunile sale ori să își exprime voința, poate fi declarat nul de instanța de judecată.

(2) Actul juridic nu este anulabil în temeiul dispozițiilor alin.(1):

a) dacă el face parte din categoria actelor juridice prevăzute la art. 22 alin.(2);

b) dacă el a fost încheiat în numele persoanei de către reprezentantul său împuternicit;

c) dacă el a fost încheiat de către persoana ocrotită cu încuviințarea ocrotitorului provizoriu, curatorului sau tutorelui ori a mandatarului împuternicit prin mandat de ocrotire în viitor sau, după caz, cu autorizarea consiliului de familie ori a instanței de judecată în cazul în care, conform legii sau hotărârii

judecătorești, actul juridic putea fi încheiat valabil doar cu această încuviințare sau autorizare.

(3) Moștenitorul poate cere anularea actelor juridice în temeiul dispozițiilor alin.(1) doar în următoarele cazuri:

a) dacă dovada diminuării sau lipsei discernământului rezultă din însuși cuprinsul actului juridic;

b) dacă înainte de încheierea actului juridic, a fost depusă cerere de instituire a ocrotirii provizorii, curatei sau tutei sau a început să producă efecte un mandat de ocrotire în viitor în numele persoanei ocrotite.

(4) În cazul în care moștenitorul, în temeiul dispozițiilor alin.(1), cere anularea donației sau testamentului, dispozițiile alin.(3) nu se aplică.

(5) Termenul de prescripție extinctivă a acțiunii în anulare înaintate de moștenitor, curge din momentul deschiderii moștenirii, cu excepția cazului când acesta a cunoscut sau trebuia să cunoască despre încheierea actului juridic înainte de acea dată.

Articolul 225. Regularizarea actelor juridice încheiate de o persoană fără capacitate de exercițiu deplină sau fără discernământ

(1) Instanța de judecată poate menține actul juridic anulabil în temeiul dispozițiilor art. 222 sau art. 224, dacă pârîtul oferă o reducere corespunzătoare a creanței sale sau o despăgubire a prejudiciului suferit de persoana protejată prin anulare.

(2) La aplicarea dispozițiilor alin.(1) instanța de judecată va lua în considerare dacă actul juridic era util sau prejudiciabil pentru persoana protejată prin anulare, mărimea sau componența patrimoniului acesteia, precum și buna sau rea credință a celeilalte părți la actul juridic.”

Art. VII. – Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225-XV din 30 mai 2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.130–134, art.415), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 39 alineatul (6), cuvintele „incapabil din cauza unei boli psihice” se substituie cu cuvintele „supus unei măsuri de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă)”;

2. Articolul 58:

alineatul (2):

în prima propoziție, cuvintele „sau de adulții cu capacitatea de exercițiu limitată” se exclud;

în a doua propoziție, cuvintele „sau curatorul adultului cu capacitatea de exercițiu limitată poate să confirme” se substituie cu cuvintele „poate să încuviințeze”;

în a treia propoziție, cuvîntul „confirmarea” se substituie cu cuvîntul „încuviințarea”;

în a patra propoziție, cuvîntul „confirmate” se substituie cu cuvîntul „încuviințate”;

la alineatul (2¹), cuvintele „sau de adulții declarați incapabili” se exclud;

la alineatul (4), cuvintele „, precum și ale adulților limitați în capacitatea de exercițiu,”, precum și cuvintele „sau adulții limitați în capacitatea de exercițiu” se exclud;

la alineatul (6), cuvintele „, precum și ale adulților declarați incapabili în modul stabilit de lege,”, precum și cuvintele „, curatori, de administrația instituțiilor de educare, a instituțiilor curative sau de protecție socială” se exclud.

3. Se completează cu articolul 58¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 58¹. Capacitatea de exercițiu al drepturilor procedurale civile persoanelor fizice adulte în privința căreia este instituită o măsura de ocrotire judiciară

(1) Persoana fizică adultă în privința căreia este instituită o măsura de ocrotire judiciară (persoana ocrotită) are capacitatea de exercițiu a drepturilor procedurale civile în măsura în care:

a) în cadrul pricinii civile persoana ocrotită își apără drepturile, libertățile sau interesele legitime pe care, conform legii civile, le poate exercita de sine stătător; sau

b) pricina civilă se referă la un act juridic pe care, conform legii civile, persoana ocrotită îl poate încheia de sine stătător.

(2) În măsura în care pentru exercitarea drepturilor, libertăților sau intereselor legitime ori încheierea actelor juridice, conform legii civile, persoana ocrotită are nevoie de încuviințare sau autorizare, actele de procedură în pricinile civile care se referă la acestea sînt supuse încuviințării sau autorizării. Încuviințarea sau autorizarea poate fi dată pentru toate actele de procedură aferente unei pricini civile sau pentru fiecare act de procedură în parte.

(3) În măsura în care pentru exercitarea drepturilor, libertăților sau intereselor legitime ori încheierea actelor juridice, conform legii civile, în numele persoanei ocrotite acționează reprezentantul legal, actele de procedură în pricinile civile care se referă la acestea se îndeplinesc în numele persoanei ocrotite de către reprezentantul legal corespunzător (ocrotitorul provizoriu, curatorul, tutorele etc.).

(4) În caz de dubiu, persoana se consideră că are capacitatea deplină de exercițiu pentru îndeplinirea actului de procedură.

(5) În toate cazurile în care persoana ocrotită este pîrît sau intervenient accesoriu de partea pîrîtilui, actele de procedură în pricinile civile se îndeplinesc în numele persoanei ocrotite de către reprezentantul legal corespunzător (ocrotitorul provizoriu, curatorul, tutorele etc.).

(6) Actele de procedură încheiate de persoana ocrotită cu încălcarea dispozițiilor alin.(2), (3) sau (5) sînt anulabile. Reprezentantul legal al persoanei ocrotite poate încuviința toate aceste acte sau numai o parte dintre acestea.

Instanța judecătorească va acorda un termen pentru încuviințarea actelor. Dacă actele nu sînt încuviințate în termenul stabilit, se va dispune anularea acestora.

(7) În pricinile civile în care persoana ocrotită nu are capacitatea de exercițiu a drepturilor procedurale civile, instanța totuși audiază și ia în considerare dorințele și sentimentele persoanei ocrotite, cu excepția cazului în care instanței i s-a prezentat un raport de constatare psihiatrico-legală în scop de ocrotire, care confirmă că audierea persoanei ocrotite este de natură a-i dăuna sănătății sau dacă aceasta nu poate să-și exprime dorințele și sentimentele.”

4. La articolul 73 alineatul (1) propoziția a doua, cuvintele „persoane incapabile” se substituie cu cuvintele „persoane în privința cărora s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă)”.

5. Articolul 77:

litera a) va avea următorul cuprins:

„a) dacă domiciliul pîrîtului nu este cunoscut;”

litera b) se exclude;

la litera c), cifra „304” se substituie cu cifra „306”.

6. La articolul 79 alineatul (1), după cuvintele „sînt apărute în instanță” se completează cu sintagma „, în cazurile și condițiile prevăzute la art. 58 și 58¹, ”.

7. Articolul 81:

alineatul unic devine alineatul (1);

se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) Prin derogare de la dispozițiile alin.(1), mandatul de ocrotire în viitor încheiat în formă autentică și care a început să producă efecte, acordă mandatarului împuternicirea de a îndeplini toate actele procedurale pe care mandantul are dreptul să le exercite, cu excepțiile stabilite de lege sau de mandatul de ocrotire în viitor.”

8. Articolul 104 alineatul (1):

litera e) va avea următorul cuprins:

„e) minorii, prin reprezentanții lor legali în cazul numirii unui curator, prin acesta, dacă nu au capacitatea drepturilor procedurale în pricina civilă respectivă;”;

se completează cu litera e¹) cu următorul cuprins:

„e¹) persoana în privința căreia este instituită o măsură de ocrotire judiciară, precum și persoana însărcinată cu ocrotirea (ocrotitorul provizoriu, curatorul, tutorele etc.);”

9. La articolul 170 alineatul (1), litera c) va avea următorul cuprins:

„c) cererea a fost depusă de o persoană care, în pricina civilă respectivă, nu are capacitatea de exercițiu a drepturilor procedurale civile;”

10. La articolul 260 alineatul (1), litera b) se abrogă.

11. La articolul 262, litera a) va avea următorul cuprins:

„a) pînă la determinarea succesorului în drepturi al persoanei ieșite din proces – în cazurile prevăzute la art.260 lit.a);”.

12. La articolul 267, litera b) va avea următorul cuprins:

„b) cererea a fost depusă de o persoană care, în pricina civilă respectivă, nu are capacitatea de exercițiu a drepturilor procedurale civile;”.

13. La articolul 279, litera e) va avea următorul cuprins:

„e) măsurile de ocrotire a persoanei fizice adulte;”

14. Capitolul XXVIII va avea următorul cuprins:

„Capitolul XXVIII PROCEDURA PRIVIND MĂSURILE DE OCROTIRE A PERSOANEI FIZICE ADULTE

Secțiunea 1 Dispoziții comune

Articolul 302. Domeniul de aplicare și competența

(1) În procedura privind măsurile de ocrotire a persoanei fizice adulte (în continuare – persoana fizică) se judecă pricinile:

a) de instituire, reînnoire sau revocare a unei măsuri de ocrotire judiciară a persoanei fizice (ocrotire provizorie, tutelă sau curatelă);

b) de modificare a condițiilor în care se exercită o măsură de ocrotire judiciară;

c) de desemnare și revocare a ocrotitorului provizoriu, curatorului, tutorelui, membrilor consiliului de familie, curatorului supleant, tutorelui supleant, curatorului special, tutorelui special;

d) de contestare a deciziilor consiliului de familie sau a autorității tutelare în orice aspect care ține de măsura de ocrotire contractuală sau judiciară a persoanei fizice;

e) de contestare a faptului producerii efectelor unui mandat de ocrotire în viitor, de suspendare, revocare a mandatului de ocrotire în viitor, precum și de acordare a unor împuterniciri suplimentare mandatarului sau unui mandatar special;

f) de soluționare a altor chestiuni privind măsura de ocrotire contractuală sau judiciară care, conform legii, sînt în competența instanței de judecată.

(2) Cererea de pornire a procesului privind măsurile de ocrotire a persoanei fizice se depune, la alegerea petiționarului:

a) la instanța judecătorească de la domiciliul sau reședința persoanei fizice, inclusiv locul aflării instituției de tratament sau instituției sociale în care este stabilit;

b) la instanța judecătorească de la domiciliul sau reședința ocrotitorului provizoriu, curatorului, tutorelui sau mandatarului împuternicit prin mandat de ocrotire în viitor.

(3) Instanța de judecată care examinează cererea de pornire a procedurii privind măsurile de ocrotire a persoanei fizice, solicită dosarul personal de la autoritatea tutelară de la domiciliul persoanei fizice. După rămânerea irevocabilă a hotărârii judecătorești privind măsurile de ocrotire a persoanei fizice, instanța de fond va restitui dosarul personal autorității tutelare de la domiciliul persoanei fizice, care îl va păstra cel puțin pînă la decesul persoanei.

Articolul 303. Cheltuielile de judecată

(1) Petiționarul este scutit de plata cheltuielilor aferente procesului de ocrotire a persoanei fizice.

(2) Dacă se constată că petiționarul a depus cererea în procedura de ocrotire a persoanei fizice cu rea-credință, instanța îl va obliga la plata tuturor cheltuielilor de judecată și la reparația prejudiciului cauzat astfel.

Articolul 304. Ordonarea expertizei de constatare a stării psihice

(1) Instanța de judecată din oficiu sau la cererea participanților, în pregătirea pricinii către dezbateri judiciare, poate ordona efectuarea unei expertize psihiatrice a persoanei fizice.

(2) Dacă persoana fizică se eschivează în mod vădit de la expertiză, instanța poate pronunța, în ședință de judecată, cu participarea medicului psihiatru, o încheiere privind trimiterea forțată a persoanei la expertiza psihiatrică.

Articolul 305. Dezbaterea în contradictoriu a cererii

La cererea oricărei persoane interesate sau din oficiu, instanța de judecată poate dispune, prin încheiere, ca examinarea cererii să se desfășoare în contradictoriu. În acest caz, prevederile art. 280 alin.(3) nu se aplică.

Articolul 306. Dreptul la avocat ales sau avocat care acordă asistență juridică garantată de stat

(1) În cazul cererii privind instituirea, modificarea sau revocarea unei măsuri de ocrotire, persoana fizică își poate alege un avocat sau poate solicita desemnarea unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

(2) Dreptul de a fi asistat de un avocat ales sau avocat care acordă asistență juridică garantată de stat va fi adus la cunoștință persoanei fizice în textul citației și la prima ei prezentare.

(3) Dacă persoana nu este asistată în judecată de avocat, în proces judecătorul solicită coordonatorului oficiului teritorial al Consiliului Național

pentru Asistență Juridică Garantată de Stat desemnarea unui avocat, care va dispune de împuternicirile unui reprezentant legal.

(4) În conformitate cu legislația privind asistența juridică garantată de stat, asistența juridică în cazul consemnat la alin.(1) se acordă gratuit.

Articolul 307. Cuprinsul cererii de instituire a măsurii de ocrotire

(1) Cererea de instituire a măsurii de ocrotire trebuie să cuprindă:

- a) date cu privire la identitatea persoanei fizice;
- b) expunerea circumstanțelor care impun necesitatea ocrotirii pe temeiul art. 48²⁸ din Codul civil al Republicii Moldova și argumentarea măsurii de ocrotire judiciare solicitate de la instanță;
- c) persoanele propuse a fi desemnate în legătură cu măsura de ocrotire;
- d) persoanele care fac parte din anturajul persoanei fizice, enumerate la art. 48³⁰ alin.(1) din Codul civil al Republicii Moldova;
- e) numele și datele de contact ale medicului care tratează persoana în privința căreia se solicită instituirea măsurilor de ocrotire, dacă îi este cunoscut solicitantului;
- f) situația de familie, financiară și patrimonială a persoanei fizice în privința căreia se solicită instituirea măsurilor de ocrotire, în măsura care îi este cunoscută.

(2) La cerere se va anexa raportul de constatare psihiatrico-legală cu referire la persoana în privința căreia se solicită instituirea măsurilor de ocrotire, în scop de ocrotire a acesteia. Raportul se prezintă în termen de 2 luni de la eliberarea lui.

(3) Cererea poate fi formulată în așa fel încât alegerea măsurii de ocrotire judiciare să fie lăsată la aprecierea instanței de judecată.

(4) Dacă persoana fizică este deja ocrotită printr-un mandat de ocrotire în viitor sau printr-o măsură de ocrotire judiciară, se vor expune informațiile cunoscute petiționarului privind măsura de ocrotire și, după caz, instanța de judecată care a instituit-o.

Articolul 308. Audierea persoanei fizice

(1) În cazul examinării cererii prevăzute la art. 302 alin.(1), instanța de judecată audiază persoana fizică. Aceasta poate fi însoțită de altă persoană pe care a ales-o, care însă nu va avea calitatea de reprezentant în proces.

(2) Audierea persoanei fizice ocrotite se poate desfășura la sediul instanței de judecată, la reședința sa, în instituția de tratament sau instituția socială, precum și în orice alt loc corespunzător.

(3) Audierea are loc în ședință secretă, la care pot participa persoanele enumerate la art. 48³⁰ alin.(1) din Codul civil al Republicii Moldova. Avocatul persoanei este informat despre timpul și locul audierii. Persoana ocrotită poate cere să fie audiată în regim individual și închis, fiind însoțită, la dorință, de o persoană pe care a ales-o. Ulterior persoana ocrotită poate fi audiată în prezența celorlalți participanți.

(4) Dacă consideră oportun, instanța de judecată poate efectua audierea în prezența medicului care tratează persoana ocrotită sau în prezența oricărei alte persoane pertinente.

(5) Instanța de judecată va depune toate eforturile posibile pentru a constata dorințele și sentimentele persoanei fizice privind cererea supusă judecării, folosind metodele de comunicare care corespund stării sau situației persoanei audiate.

Articolul 308¹. Neaudierea persoanei fizice

(1) Instanța de judecată poate, printr-o încheiere motivată, în baza indicației din raportul de constatare psihiatrico-legală în scop de ocrotire, să decidă de a nu audia persoana care are nevoie de ocrotire dacă aceasta este de natură a-i dăuna sănătății sau dacă ea nu poate să-și exprime dorințele și sentimentele.

(2) Încheierea prevăzută la alin.(1) se expediază petiționarului și, după caz, avocatului persoanei fizice.

(3) Prin aceeași încheiere instanța de judecată dispune informarea persoanei fizice despre inițierea procedurii.

(4) La dosar se va anexa dovada informării persoanei fizice.

Articolul 308². Audierea altor persoane

(1) La cererea participanților sau din oficiu, instanța de judecată audiază persoanele enumerate la art. 48³⁰ alin.(1) din Codul civil al Republicii Moldova.

(2) Este obligatorie audierea persoanelor indicate la art. 48³⁰ alin.(1) pentru a fi desemnate prin hotărîre judecătorească în calitate de ocrotitor provizoriu, curator, tutore sau în alte calități care sînt legate de măsura de ocrotire.

Articolul 308³. Efectuarea constatărilor

La cererea participanților sau din oficiu, instanța de judecată poate dispune efectuarea unei anchete sociale sau efectuarea de constatări de către orice autoritate sau persoană pertinentă.

Articolul 308⁴. Consultarea materialelor dosarului

(1) Pot lua cunoștință de materialele dosarului, personal sau prin reprezentant, participanții la proces, precum și cu aprobarea instanței de judecată, alte persoane enumerate la art. 48³⁰ alin. (1) din Codul civil al Republicii Moldova care justifică un interes legitim.

(2) Dacă cererea de consultare a dosarului provine de la persoana fizică, instanța de judecată poate, prin încheiere motivată comunicată acesteia, să excludă una sau mai multe acte din dosar dacă acestea ar putea cauza un prejudiciu moral grav.

(3) Avocatul persoanei fizice poate face extrase și copii de pe materialele dosarului. Avocatului i se interzice să transmită copiile astfel obținute către persoana fizică sau terți.

Articolul 308⁵. Consultarea dosarului după ce hotărîrea judecătorească devine irevocabilă

Persoana fizică sau persoana însărcinată cu măsura de ocrotire, precum și avocații lor, pot lua cunoștință de materialele dosarului și face extrase și copii după ce hotărîrea judecătorească devine irevocabilă.

Articolul 308⁶. Copiile de pe alte decizii și hotărîri judecătorești

(1) Copiile de pe deciziile consiliului familiei și de pe hotărîrile judecătorești aferente măsurii de ocrotire se pot elibera doar participanților și persoanelor care au participat la luarea deciziilor sau au fost vizate în acestea.

(2) Terții care justifică un interes legitim pot, de asemenea, să obțină copii de pe deciziile consiliului familiei și de pe hotărîrile judecătorești aferente măsurii de ocrotire, cu aprobarea instanței de judecată.

Articolul 308⁷. Examinarea cererii în fond

(1) În cadrul examinării pricinii în fond, instanța de judecată ascultă petiționarul, persoana fizică, cu excepția cazului cînd s-a pronunțat încheierea de a nu audia persoana, conform art. 308¹, precum și ceilalți participanți.

(2) Pricina se examinează în ședință secretă, cu excepția cazului cînd la ea pot asista alte persoane enumerate la art. 48³⁰ alin.(1) din Codul civil al Republicii Moldova.

Articolul 308⁸. Termenul de judecare a cererii de instituire a măsurii de ocrotire

Cererea de instituire a unei măsuri de ocrotire se scoate de pe rol dacă instanța de judecată nu o soluționează prin hotărîre judecătorească în termen de 1 an din data depunerii.

Articolul 308⁹. Judecarea cererii de reînnoire a măsurii de ocrotire

(1) În cazul cererii de reînnoire a măsurii de ocrotire conform art. 48⁴⁰ din Codul civil al Republicii Moldova, instanța de judecată va pronunța hotărîrea judecătorească după audierea petiționarului, persoanei fizice în condițiile art. 308 și 308¹ și va obține avizul persoanei însărcinate cu ocrotirea. Hotărîrea judecătorească se comunică în condițiile art. 308¹.

(2) Dacă se cere instituirea unei măsuri de ocrotire mai restrictive față de persoana fizică conform art. 48⁴⁰ alin. (3) din Codul civil al Republicii Moldova, instanța de judecată va aplica dispozițiile art. 307, 308², 308³ și 308⁷ din prezentul cod.

Articolul 308¹⁰. Cererile altele decît instituirea măsurii de ocrotire

Instanța de judecată soluționează cererile care îi sînt adresate după instituirea măsurii de ocrotire de către persoana ocrotită sau persoana însărcinată de ocrotirea sa într-un termen de 3 luni de la data depunerii acestora, dacă ele nu necesită culegerea unor informații suplimentare, prezentarea de probe

suplimentare sau orice altă cercetare. În acest caz, instanța de judecată va avertiza petiționarul despre acest fapt și îl va informa despre data la care se va pronunța hotărîrea care nu va depăși 9 luni, cu excepția cazurilor în care instanța de judecată dispune efectuarea unei dezbateri în contradictoriu conform art. 305¹.

Articolul 308¹¹. Hotărîrea judecătorească de instituire a măsurii de ocrotire

În temeiul art. 48¹ și 48³⁸ din Codul civil al Republicii Moldova, instanța de judecată poate să instituie o altă măsură de ocrotire decît cea solicitată de petiționar sau de către unul dintre participanți.

Articolul 308¹². Comunicarea hotărîrii judecătorești

(1) Dispozitivul hotărîrii judecătorești se comunică petiționarului, persoanei însărcinate cu ocrotirea și tuturor persoanelor cărora le modifică drepturile sau obligațiile aferente măsurii de ocrotire.

(2) În cazul hotărîrii judecătorești pronunțate în temeiul art. 48⁵⁸ din Codul civil al Republicii Moldova, dispozitivul ei se expediază și tutorelui supleant.

(3) Dispozitivul hotărîrii judecătorești prin care se soluționează cererea de instituire a măsurii de ocrotire se comunică persoanei ocrotite personal, dovada anexîndu-se la dosar.

(4) Instanța de judecată, prin încheiere motivată, poate să decidă să nu comunice dispozitivul hotărîrii judecătorești de instituire a măsurii de ocrotire persoanei ocrotite dacă această informație îi poate prejudicia grav sănătatea. În acest caz, dispozitivul se expediază avocatului său, precum și persoanei pe care instanța o consideră cea mai potrivită pentru a primi această comunicare.

(5) Dispozitivul hotărîrii judecătorești se comunică persoanelor care, conform legii, pot depune apel. Comunicarea se efectuează prin scrisoare recomandată cu aviz de recepție. După necesitate, instanța de judecată poate decide ca, comunicarea să fie efectuată prin executor judecătoresc.

Secțiunea 2

Dispoziții speciale privind apelul contra hotărîrii judecătorești

Articolul 308¹³. Titularul dreptului de a declara apel

(1) Hotărîrea instanței de judecată poate fi atacată cu apel de către oricare persoană enumerată la art. 48³⁰ alin.(1) din Codul civil al Republicii Moldova, chiar dacă ele nu au participat la procesul desfășurat în instanța de fond.

(2) Hotărîrea judecătorească prin care se respinge cererea de instituire a unei măsuri de ocrotire a persoanei fizice poate fi atacată cu apel doar de către petiționar.

Articolul 308¹⁴. Curgerea termenului de apel

Termenul de apel împotriva hotărîrii judecătorești prin care se instituie o măsură de ocrotire, începe să curgă:

a) în privința persoanei fizice, din data comunicării conform art. 308¹²;

b) în privința persoanelor cărora hotărîrea trebuie să le fie comunicată, din data luării la cunoștință;

c) în privința celorlalte persoane care au drept de atac, din data pronunțării dispozitivului hotărîrii.

Articolul 308¹⁵. Citarea persoanelor care au dreptul de a depune apel

Citația despre judecarea apelului se va expedia tuturor persoanelor care au dreptul de a depune apel și care vor avea dreptul să participe la examinarea apelului.

Secțiunea 3

Dispoziții speciale privind mandatul de ocrotire în viitor

Articolul 308¹⁶. Intervenția instanței de judecată

(1) Judecătorul poate să suspende efectele mandatului de ocrotire în viitor prin hotărîrea judecătorească sau încheierea privind instituirea unei ocrotiri provizorii sau, dacă existența mandatului îi este adusă la cunoștință ulterior, printr-o hotărîre sau încheiere pronunțată pe durata ocrotirii provizorii.

(2) Dacă măsura de ocrotire provizorie încetează, mandatul de ocrotire în viitor își reia efectul de plin drept, cu excepția cazului în care instanța de judecată l-a revocat sau se instituie o măsură de ocrotire judiciară.

Articolul 308¹⁷. Dreptul de a contesta hotărîrea judecătorească prin care se acordă împuterniciri suplimentare

Hotărîrea judecătorească prin care se împuternicește, în aplicarea art. 48²¹ și 48²⁷ din Codul civil al Republicii Moldova, mandatarul sau un mandatar special cu încheierea actelor juridice care exced mandatul de ocrotire în viitor, poate fi atacată doar de către mandant, mandatar, persoana însărcinată cu controlul executării mandatului și de către persoanele a căror drepturi sînt afectate prin aceasta.”

15. La articolul 311, alineatul (2) se completează cu o propoziție cu următorul cuprins:

„O asemenea hotărîre nu are nici un efect asupra capacității de exercițiu a persoanei.”

16. Articolul 317 se completează cu alineatul (5) cu următorul cuprins:

„(5) Hotărîrea judecătorească prin care se admite cererea de efectuare a examenului psihiatric sau de spitalizare în staționarul de psihiatrie fără liberul consimțămînt, nu are nici un efect asupra capacității de exercițiu a persoanei.”

17. La articolul 318¹ alineatul (1), cuvintele „organul de tutelă și curatelă” se substituie cu cuvintele „autoritatea tutelară”.

18. La articolul 476 alineatul (1) litera a), cuvintele „una dintre părțile la convenția arbitrală se află în incapacitate” se substituie cu cuvintele „una din părțile convenției arbitrale nu avea capacitatea deplină de exercițiu”.

Art.VIII. – La articolul 12 alineatul (3) litera d), din Legea nr.271-XV din 27 iunie 2003 cu privire la metodologia calculării plății pentru servicii notariale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.141–145, art.576), cu modificările și completările ulterioare, cuvintele „persoanele lipsite de capacitate de exercițiu” se substituie cu cuvintele „persoanele adulte în privința cărora s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă)”.

Art.IX. – Articolul 52 din Codul de executare al Republicii Moldova nr.443-XV din 24 decembrie 2004 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.214-220, art.704), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

la alineatul (1), cuvintele „, ale persoanelor cu capacitate de exercițiu limitată sau ale persoanelor declarate, în modul stabilit, incapabile” se exclud;

se completează cu alineatul (1¹), care va avea următorul cuprins:

„ (1¹) În cazul în care în privința participantului la procedura de executare este instituită o măsură de ocrotire judiciară, capacitatea de exercițiu în procedura de executare se determină conform art. 58¹ din Codul de procedură civilă.”

Art.X. – Legea nr.24-XVI din 22 februarie 2008 cu privire la arbitrajul comercial internațional (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.88–89, art.316), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 37 alineatul (2) litera a) prima liniuță, cuvintele „se află în incapacitate” se substituie cu cuvintele „nu avea capacitatea deplină de exercițiu”.

2. La articolul 39 alineatul (1) litera a) prima liniuță, cuvintele „se află în incapacitate” se substituie cu cuvintele „nu avea capacitatea deplină de exercițiu”.

Art.XI. — Articolul 16 din Legea nr.42-XVI din 6 martie 2008 privind transplantul de organe, țesuturi și celule umane (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.81, art.273), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) În cazul minorilor sau persoanelor în privința cărora este instituită măsura de ocrotire sub forma tutelei, consimțământul va fi dat de către părinți sau, după caz, de către reprezentantul legal al acestora, în condițiile legii.”;

se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins:

„(2¹) În cazul în care asupra primitorului este instituită măsura de ocrotire sub forma ocrotirii provizorii sau a curatelei, iar starea primitorului nu îi permite să ia de sine stătător o decizie personală informată privind transplantul, ocrotitorul provizoriu sau curatorul va asista primitorul, în condițiile legii.”

Art.XII. – Articolul 13 la alineatul (2), din Legea nr. 153-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la controlul și profilaxia tuberculozei (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 143-144, art. 583,), cuvintele „persoanelor declarate incapabile” se substituie cu cuvintele „persoanelor supuse măsurii de ocrotire sub forma tutelei”.

Art. XIII. – Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 3–6, art. 15), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 66:

denumirea se completează cu cuvintele „neîndeplinirea prescripțiilor legale ale autorității tutelare”;

se completează cu alineatul 3 cu următorul cuprins:

„(3) Neîndeplinirea în termen a prescripțiilor legale ale autorităților tutelare privind modul de exercitare a tutelei sau curatelei asupra minorului ori privind modul de exercitare a măsurii de ocrotire contractuale sau judiciare (ocrotire provizorie, curatelă, tutelă) asupra adultului,

se sancționează cu amendă de la 20 la 50 de unități convenționale.”

2. La articolul 398, alineatul (1) se completează cu cifra „66”.

Art.XIV. – Legea nr. 99 din 28 mai 2010 privind regimul juridic al adopției (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.131–134, art.441), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 23 alineatul (1) litera a), cuvintele „sînt declarați incapabili” se substituie cu cuvintele „sînt supuși măsurii de ocrotire sub forma tutelei”.

2. Articolul 24:

la alineatul (3), litera c) va avea următorul cuprins:

„c) sînt supuși măsurii de ocrotire sub forma tutelei;”

se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins:

„(3¹) În cazul în care asupra părintelui este instituită măsura de ocrotire sub forma ocrotirii provizorii sau a curatelei, iar starea părintelui nu îi permite să ia de sine stătător o decizie privind adopția, ocrotitorul provizoriu sau curatorul va asista părintele, în condițiile legii;”;

la alineatul (5), cuvintele „declarați incapabili” se substituie cu cuvintele „supuși măsurii de ocrotire sub forma tutelei”.

Art.XV. – La articolul 60 alineatul (7) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 193-197, art. 663), cu modificările ulterioare, cuvintele „declarată incapabilă” se substituie cu cuvintele „în privința căreia este instituită o măsură de ocrotire judiciară (ocrotirea provizorie, curatela sau tutela)”.

Art.XVI. – Legea nr. 140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 167-172, art. 534), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 8, litera i) va avea următorul cuprins:

„i) în privința unuia dintre părinți s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă).”

2. Articolul 15:

la alineatul (1), litera c) va avea următorul cuprins:

„c) sînt supuși unei măsuri de ocrotire judiciară;”;

la alineatul (2), litera e) va avea următorul cuprins:

„e) expirării sau revocării măsurii de ocrotire judiciară în privința mamei/tatălui copilului;”.

Art.XVII. – La articolul 33 alineatul (2) din Legea nr. 91 din 29 mai 2014 privind semnătura electronică și documentul electronic (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 174-177, art. 397) litera f) va avea următorul cuprins:

„f) în cazul decesului titularului certificatului cheii publice sau la instituirea unei măsuri de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă) în privința titularului;”.

Art.XVIII. – Dispoziții finale și tranzitorii:

(1) La expirarea termenului de 1 an din data intrării în vigoare a prezentei legi, persoanele fizice care, la data intrării în vigoare a prezentei legi, erau limitate în capacitate de exercițiu, se consideră persoane fizice cu capacitate de exercițiu deplină, iar curatela asupra lor încetează deplin drept.

(2) Pricinile civile de limitare a persoanei fizice în capacitate de exercițiu în privința cărora nu s-au pronunțat hotărîri definitive, vor fi scoase de pe rol din oficiu.

(3) Persoanele fizice majore care la data intrării în vigoare a prezentei legi erau lipsite de capacitate de exercițiu, se consideră persoane fizice asupra cărora s-a instituit măsura de ocrotire a tutelei, care va fi guvernată de dispozițiile prezentei legi.

(4) Măsurile de ocrotire a tutelei prevăzute la alin.(4) vor înceta deplin drept la expirarea termenului de 3 ani de la data intrării în vigoare a prezentei legi, cu excepția cazului cînd ele sînt revocate de către instanța de judecată

înaintea expirării acestui termen cu sau fără instituirea unei noi măsuri de ocrotire judiciară conform alin.(6).

(5) De la data intrării în vigoare a prezentei legi, orice persoană îndreptătită conform art. 48³⁰ din Codul Civil al Republicii Moldova, poate depune cerere de instituire a măsurii de ocrotire judiciară în condițiile legislației în vigoare.

(6) Pricinile civile de lipsire a persoanei fizice de capacitate de exercițiu în privința cărora nu s-au pronunțat hotărâri definitive vor fi soluționate conform dispozițiilor de drept material și procedural în vigoare la data pronunțării hotărârii.

(7) Formalitățile de publicitate prevăzute de art. 48 și 48³² se aplică hotărârilor judecătorești și deciziilor autorităților tutelare pronunțate sau adoptate după intrarea în vigoare a prezentei legi.

(8) Prevederile art. 48 și 48³² intră în vigoare după crearea condițiilor necesare dar nu mai târziu de 2 ani de la data publicării prezentei legi.

(9) În termen de 6 luni de la data publicării prezentei legi, autoritățile locale, vor aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege.

(10) Guvernul, în termen de 6 luni de la publicarea prezentei legi:

a) va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege.

(11) Guvernul, în termen de 12 luni, va adopta actele normative necesare pentru implementarea prezentei legi.

(12) Actele legislative, precum și actele normative subordonate legii se aplică în măsura în care nu contravin prevederilor prezentei legi.

Președintele Parlamentului

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Prin Legea nr. 166 din 9 iulie 2010 Republica Moldova a ratificat **Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități din 13 decembrie 2006** (în continuare - Convenția ONU). Conform art. 12 din Convenția ONU, Republica Moldova s-a obligat:

- a) să recunoască că persoanele cu dizabilități au dreptul să fie recunoscute oriunde ca persoane cu drepturi în fața legii;
- b) să recunoască că persoanele cu dizabilități beneficiază de aceeași capacitate juridică ca și alte persoane în toate aspectele vieții;
- c) să ia măsurile necesare pentru a asigura accesul persoanelor cu dizabilități la asistența de care pot avea nevoie pentru a-și exercita capacitățile juridice;
- d) să asigure luarea că toate măsurile referitoare la exercitarea capacităților juridice, oferă o protecție corespunzătoare și eficientă împotriva abuzului, conform legislației internaționale cu privire la drepturile omului. Această protecție va asigura că măsurile întreprinse pentru exercitarea capacităților juridice respectă drepturile, voința și preferințele persoanei, și nu există conflict de interese și abuz de influență, este proporțională și adaptată la circumstanțele în care se află persoanele, este aplicată pentru un termen cât se poate de scurt și este revizuită sistematic de către autoritățile competente, independente și imparțiale sau instanțele judiciare. **Protecția va fi proporțională cu gradul în care aceste măsuri afectează drepturile și interesele persoanelor;**
- e) să ia toate măsurile corespunzătoare și eficiente, pentru a asigura dreptul egal al persoanelor cu dizabilități la deținerea sau moștenirea proprietății, controlul propriu al afacerilor financiare, accesul egal la credite bancare, la ipotecă precum și la alte forme de credit financiar, și vor garanta că persoanele cu dizabilități nu vor fi private de proprietățile lor.

Suplimentar, Republica Moldova s-a obligat:

- f) să garanteze accesul eficient la justiție al persoanelor cu dizabilități, în măsură egală cu alte persoane, inclusiv prin oferirea acomodării de proceduri și corespunzătoare vârstei, pentru a facilita rolul lor eficient în calitate de participanți direcți și indirecti, inclusiv în calitate de martori, în toate procedurile judiciare, inclusiv la etapa de investigație și alte etape preliminare (art. 13 din Convenția ONU);
- g) să ia măsuri eficiente și corespunzătoare pentru eliminarea discriminării persoanelor cu dizabilități în toate aspectele legate de căsătorie, familie, calitatea de părinte și relații, în măsură egală cu alți cetățeni, pentru a asigura:
  - 1) dreptul persoanelor cu dizabilități care au atins vârsta căsătoriei de a se căsători și a forma familii cu acordul viitorilor soți;
  - 2) recunoașterea dreptului persoanelor cu dizabilități de a decide liber și responsabil în ce privește numărul de copii și intervalul dintre aceștia și de a avea acces la informația corespunzătoare vârstei lor, care ține de educația sexuală și planificarea familiei, precum și oferirea mijloacelor necesare pentru realizarea acestor drepturi;
  - 3) persoanele cu dizabilități, inclusiv copii, au dreptul la fertilitate, în aceeași măsură ca și alți cetățeni (art. 23 din Convenția ONU).

Așadar, Convenția ONU impunea schimbarea paradigmei: de la lipsirea de capacitate de exercițiu la cea de acordare a unei capacități cât mai largi persoanelor cu dizabilități. În special ea cheamă Statele semnatare:

- să înlocuiască regimul de substituie la luarea deciziei (cel de tutelă) la unul de suport la luarea deciziei¹;

¹ Conceptul de „suport la luarea deciziei” presupune că asistentul permite persoanei cu dizabilități să ia și să comunice deciziile în viața sa personală sau socială. Persoana însăși este cea care ia decizia; asistentul doar îi explică problema, atunci când este necesar, și interpretează semnele și

- să abandoneze atitudinea paternalistă și așteptările joase față de persoanele cu dizabilități, prin măsurile ce inhibă abilitatea de a face alegeri despre viața lor;
- să organizeze măsuri de suport personalizat care va încuraja libertatea persoanei și va promova autonomia ei.

Un prim pas în sensul conformării cu noile cerințe ale Convenției ONU a fost adoptarea și punerea în aplicare a Legii privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, nr. 60 din 30 martie 2012. Potrivit acesteia, persoanele cu dizabilități beneficiază de capacitate juridică în egală măsură cu celelalte persoane în toate aspectele vieții, iar după caz, și de măsuri de protecție și asistență juridică în exercitarea capacității juridice, prevăzute de legislația în vigoare (art. 8 alin. (2)). Prin art. 9 s-a enunțat dreptul persoanelor cu dizabilități la proprietate, la gestionarea veniturilor și a altor bunuri personale, iar prin art. 10 - apărarea drepturilor persoanelor cu dizabilități și răspunderea pentru încălcarea acestora.

Din păcate însă legislația națională nu a fost aliniată integral la noile cerințe ale Convenției ONU și ale Legii nr. 60 din 30 martie 2012.

Astfel, prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 519 din 3 decembrie 2013 a fost creat Grupul de lucru pentru modificarea și completarea Codului Civil. Grupul de lucru, în comun cu Ministerul Justiției a elaborat proiectul respectiv care cuprinde modificări la Codul Civil și alte acte legislative din domeniu pentru ajustarea legislației naționale la prevederile art. 12 din Convenția cu privire la persoanele cu dizabilități.

În cadrul lucrărilor Grupului de lucru pentru modificarea Codului civil s-a cercetat modul în care au înțeles să își reformeze sistemul de ocrotire a persoanelor fizice cu dizabilități următoarele state²:

Franța, prin Legea n°2007-308 din 5 martie 2007, care a expus în redacție nouă capitolele relevante din Codul civil;

Germania, prin Legea privind custodia (BGBI 1990 I, 2002; în vigoare din 1 ianuarie 1992);

Italia, prin Legea din 9 ianuarie 2004, n. 6, care a introdus în Codul civil al Italiei un Capitol nou dedicat administrării de susținere;

Cehia și Ungaria, prin noile coduri civile puse în aplicare în anul 2014;

Federația Rusă, prin Legea federală N 302-Φ3 din 30.12.2012 de modificare a Codului civil rusesc, care a intrat în vigoare la 2 martie 2015;

Belgia, prin Legea de reformare a regimurilor de incapacitate și de instaurare a unui nou statut de ocrotire conform cu demnitate umană, din 17 martie 2013, în vigoare din 1 septembrie 2014.

De asemenea, s-au transpus **Recomandările în materie ale Consiliului European:**

Recomandarea nr. R (99) 41 a Comitetului Miniștrilor Statelor Membre privind Principiile privitoare la protecția juridică a adulților incapabili (23 februarie 1999);

Recomandarea nr. CM/Rec(2009)11 a Comitetului de Miniștri ai Statelor Membre privind principiile privitoare la procurile continue și directivele avansate pentru caz de incapacitate (9 decembrie 2009).

Nu în ultimul rând, s-a ținut cont de evoluția jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului.

preferințele persoanei. Chiar dacă persoana are nevoie de suport total, asistentul ar trebui să-i permită să-și manifeste capacitatea de exercițiu în măsura cea mai largă, potrivit dorințelor și sentimentelor acestuia.

Conceptul de „substituire la luarea deciziei” presupune că un reprezentant legal (tutorele) desemnat de instanța de judecată are împuternicirea de a lua decizii din numele persoanei fără a trebui să demonstreze că acele decizii reprezintă interesele persoanei ocrotite sau sunt în acord cu dorințele ei.

² Studiu din anul 2013 al Agenției UE pentru Drepturile Fundamentale, a constatat că implementarea Convenției ONU nu este uniformă și constituie o dificultate pentru sistemele de drept. A se vedea: *Legal capacity of persons with intellectual disabilities and persons with mental health problems*. European Union Agency For Fundamental Rights. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013. Accesibil la: <http://fra.europa.eu/sites/default/files/legal-capacity-intellectual-disabilities-mental-health-problems.pdf>

La fel, au fost examinate următoarele cercetări naționale în domeniu:

Studiul „Aplicarea practică a sistemului de tutelă în Republica Moldova: Drepturile Omului și Vulnerabilitatea Persoanelor Declarate Incapabile”, Chișinău, 2013, finanțat de Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR);

Studiul „Dreptul la capacitate juridică al persoanelor cu dizabilități. Studiu comparativ al legislației Republicii Moldova și standardelor internaționale în domeniu”, elaborat de către Centrul de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități, Chișinău, 2013, realizat cu sprijinul financiar al Fundației Soros-Moldova / Programul Egalitate și Participare Civică⁴.

Grupul de lucru a discutat opțiunile disponibile de modificare a legislației, inclusiv în cadrul unor ședințe comune cu unii membri ai Grupului inter-ministerial de lucru privind reforma sistemului de capacitate juridică creat în anul 2011;

Modificările propuse reflectă preponderent experiența vastă a Franței (art. 414-515 Cod civil al Franței). Autorii proiectului de lege optînd pentru o reglementare detaliată a materiei, pentru a oferi un grad cât mai înalt de certitudine justițiabililor și a servi drept ghid detaliat judecătorului, autorității tutelare și altor actori implicați.

Principiile noii reglementări a capacității de exercițiu a persoanelor fizice cu dizabilități corespund cu cele cuprinse în Recomandarea nr. R (99) 41 a Comitetului Miniștrilor Statelor Membre privind Principiile privitoare la protecția juridică a adulților incapabili (23 februarie 1999), și anume:

Principiul 1 – Respectul drepturilor omului: în ceea ce ține de protecția adulților incapabili, principiul fundamental care stă la baza prezentului text este respectul pentru demnitatea fiecărei persoane în calitate de ființă umană.

Principiul 2 – Flexibilitatea în măsura juridică: măsurile de ocrotire și alte mecanisme juridice destinate asigurării ocrotirii intereselor personale și economice ale adulților incapabili ar trebui să fie suficient de largi și flexibile pentru a permite adoptarea unei măsuri juridice potrivite pentru diferite grade de incapacitate și pentru o varietate de situații.

Printre măsurile de ocrotire propuse ar trebui să figureze, în cazurile corespunzătoare, măsuri care nu restrâng capacitatea juridică a celor interesați.

Totalitatea măsurilor de ocrotire propuse ar trebui să comporte dispoziții limitându-se la un act concret și fără a impune desemnarea unui reprezentant sau a unui reprezentant cu împuterniciri permanente.

Ar trebui elaborate măsuri care obligă reprezentantul să acționeze împreună cu adultul vizat, precum și alte măsuri care prevăd desemnarea mai multor reprezentanți.

Ar trebui prevăzute și elaborate norme juridice pe care persoana cât încă are deplina capacitate ar putea să se ghideze de ele pentru a preveni consecințele oricărei incapacități în viitor.

Ar trebui să fie prevăzută posibilitatea de a putea prevedea expres că anumite decizii, în special cele care au caracter minor sau de rutină și care țin de sănătate sau de bunăstare, pot fi luate din numele adultului incapabil de către persoane împuternicirile cărora rezultă din lege și nu dintr-o măsură judiciară sau administrativă.

Principiul 3 – Păstrarea maximală a capacității: cadrul legislativ ar trebui, la maxim posibil, să recunoască că pot să existe diferite grade de incapacitate și că incapacitatea poate varia în timp. Drept urmare, o măsură de ocrotire nu ar trebui automat să conducă la o restricționare totală a capacității juridice. Totuși, o limitare a acesteia din urmă ar trebui să fie posibilă atunci când în mod evident apare necesitatea ocrotirii persoanei în cauză.

Principiul 4 – Caracterul necesar și subsidiar: nicio măsură de ocrotire nu se poate institui

³ Studiu realizat cu scopul de a sprijini reforma în domeniul dreptului la capacitate juridică egală conform prevederilor articolului 12 al Convenției ONU cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități, coordonat de Ludmila CIOCAN, sociolog. Finanțat de Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR), la solicitarea Grupului Inter-ministerial de Lucru privind Reforma Sistemului de Capacitate Juridică, accesibil la: <http://www.un.md/publicdocget/40/>

⁴ http://soros.md/files/publications/documents/Anexa%201_%20Studiu%20comparativ.%20Drept%20la%20capacitate%20juridica.pdf

față de un adult incapabil decât dacă ea este necesară, ținând cont de circumstanțele particulare și de nevoile celui interesat. Atunci când se pronunță pe marginea necesității unei măsuri, se va aplica mecanismul cel mai puțin formalist și de a ține cont de orice asistență pe care o pot aduce membrii familiei sau oricare altă persoană. Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a statuat că măsurile trebuie să fie temporare (cauza *Matter v. Slovacia*, nr. 31534/96, hotărârea din 5 iulie 1999, § 68).

Principiul 5 – Proportionalitatea: în cazul în care este necesară instituirea ocrotirii, ea trebuie să fie proporțională cu gradul de capacitate al persoanei vizate și adaptată la circumstanțele particulare și nevoile acesteia din urmă. Măsura de ocrotire va limita capacitatea juridică, drepturile și libertățile persoanei vizate doar în limita necesară pentru a atinge scopul intervenției. Principiul a fost statuat și de Curtea Europeană pentru Drepturile Omului în cauza *Shtukaturv v. Rusia*, nr. 44009/05, hotărârea din 27 martie 2008, § 95.

Principiul 6 – Caracterul echitabil și eficace al procedurii: procedurile care duc la adoptarea măsurii de ocrotire a adulților incapabili trebuie să fie echitabile și eficace. Trebuie instituite garanții procedurale corespunzătoare pentru a proteja drepturile persoanei vizate și pentru a preveni eventualele abuzuri.

Principiul 7 – Preeminența intereselor și bunăstării persoanei vizate: la instituirea sau punerea în aplicare a unei măsuri de ocrotire a unui adult incapabil, se vor lua în cont cu prioritate interesele și bunăstarea acestuia. Acest principiu implică în special faptul că alegerea unei persoane pentru a reprezenta sau asista adultul incapabil trebuie înainte de toate să se bazeze pe aptitudinea acestei persoane de a proteja și promova interesele și bunăstarea adultului vizat.

Principiul 8 – Respectul dorinței și sentimentelor persoanei vizate: La instituirea sau punerea în aplicare a măsurii de ocrotire a adultului incapabil, ar trebui, în măsura posibilă, de ținut cont și de a respecta în mod corespunzător dorințele din trecut și prezent și sentimentele celui interesat.

Principiul 9 – Consultarea: la instituirea și punerea în aplicare a unei măsuri de ocrotire, ar trebui de consultat, în măsura în care este rezonabil și posibil, persoanele care au un interes special în bunăstarea adultului vizat, cum ar fi reprezentantul său, un membru apropiat al familiei sale sau a altor persoane. Cercul de persoane care urmează a fi consultat și efectele consultării sau absența consultării ar trebui determinate în dreptul intern.

Conform legislației civile în vigoare, persoanele fizice adulte cu dizabilități mentale sunt ocrotite juridic pe 2 căi:

- prin **constatarea prealabilă** acestei stări pe cale judecătorească, lipsirea de capacitate de exercițiu, precum și desemnarea unui tutore (art. 24 și 222 Cod civil);
- prin **constatarea post factum** a acestei stări pentru a anula actele juridice încheiate (art. 225 Cod civil) sau de a elibera de răspundere civilă pentru prejudiciul ce l-a cauzat (art. 1409 Cod civil).

Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative presupune modificarea și completarea a 16 acte legislative pentru reformarea materiei statutului juridic al adulților cu dizabilități, dar și al minorilor, precum și organizarea măsurilor de ocrotire.

Conform proiectului de lege, persoana fizică adultă și cea emancipată pot obține ocrotire în caz de diminuare a facultăților personale, fizice sau mintale, prin 2 forme: măsuri contractuale (extrajudiciare) și măsuri judiciare.

1. Măsurile contractuale sunt o noutate pentru sistemul național de drept și cuprind contractul de asistență și mandatul de ocrotire în viitor.

Contractul de asistență reprezintă un contract dintre orice persoană (asistentul) aleasă liber de persoana ocrotită, prin care asistentul se va obliga să fie prezent la încheierea actelor juridice și luarea altor decizii de către persoană, să îi ofere informația și consultația necesară și să o ajute în comunicarea cu terții, indiferent de forma de comunicare (art. 48¹⁰ și 48¹¹ din Codul civil în redacția Proiectului de Lege). În această materie Proiectul de Lege urmează experiența Republicii Cehe.

Mandatul de ocrotire în viitor este un mandat (cuprins într-o procură, contract de mandat sau alt act juridic) prin care persoana (mandant) numește un mandatar anume pentru situația în care are

nevoie de ocrotire (art. 48¹²-48²⁷ din Codul civil în redacția Proiectului de Lege).

Forma **contractuală** are prioritate față de cea judiciară, astfel încât dacă un mandat există, fie că a început sau nu să producă efecte, instanța de judecată, doar în situații excepționale, va respinge cererea de instituire a unei măsuri de ocrotire judiciară.

Mandatul de ocrotire în viitor nu afectează capacitatea de exercițiu a persoanei ocrotite.

Această instituție în dreptul francez se numește *mandat de protection future*, în cel german – *Patientenverfügung* („dispoziția pacientului”) reglementat în § 1901a din Codul civil german. Introducerea acestui sistem este recomandată prin Recomandarea CM/Rec(2009)11 a Comitetului de Miniștri ai Statelor Membre ale Consiliului Europei privind principiile privitoare la procurile continue și directivele avansate pentru caz de incapacitate, adoptată în 9 decembrie 2009. Proiectul de Lege ține să implementeze principiile cuprinse în această Recomandare.

Autoritatea tutelară va avea competența de a constata că mandatul de ocrotire în viitor a început să producă efecte juridice, la prezentarea de către mandatar a raportului de constatare psihiatrico-legală în scop de ocrotire (art. 48¹⁷ din Codul civil în redacția Proiectului de Lege).

2. Măsurile de ocrotire judiciară diferă după intensitatea intervenției în viața persoanei. Dacă legislația actuală prevede unica măsură de ocrotire lipsirea de capacitate de exercițiu și instituirea tutelei, Proiectul de Lege propune diversificarea lor pentru a răspunde necesității de a adapta măsura la situația specifică a persoanei fizice vizate. Măsurile propuse sunt:

a) *ocrotire provizorie* – este de scurtă durată (maxim 12 luni) sau chiar poate privi un act juridic concret (art. 48³³-48³⁷ din Codul civil în redacția Proiectului de Lege). Instanța de judecată va desemna un ocrotitor provizoriu care va asista (va încuviința) persoana ocrotită în anumite acte sau o va reprezenta în acele acte. Ocrotirea provizorie nu afectează capacitatea de exercițiu a persoanei ocrotite cu excepția domeniului în care acționează ocrotitorul provizoriu;

b) *curatela* – durează maxim 5 ani,. Instanța de judecată va desemna un curator care va asista persoana ocrotită în anumite acte juridice prin încuviințarea lor sau o va reprezenta în unele acte juridice. În privința acestor acte persoana este limitată în capacitate de exercițiu, dar ea rămâne aptă să încheie toate celelalte acte.

c) *tutela* – durează maxim 5 ani, deși instanța poate în mod excepțional să o stabilească la 10 ani. Instanța de judecată va desemna un tutore care va reprezenta persoana ocrotită în toate actele sale. Tutela are ca efect lipsirea de capacitate de exercițiu, cu excepția actelor permise expres de lege (de ex., acte curente de mică valoare) și de hotărârea instanței judecătorești (instanța poate prevedea expres care acte se pot încheia de către persoana ocrotită prin tutelă).

În toate aceste măsuri Proiectul de Lege acordă instanței de judecată posibilitatea de a adapta, cu o maximă precizie, măsura de ocrotire, permițând persoanei ocrotite să încheie de sine stătător acte de o anumită categorie sau, invers, interzicând anumite categorii de acte, derogând astfel de la regimul legal al măsurii.

3. Desemnarea persoanei responsabile cu ocrotirea. Instanța de judecată nu doar instituie măsura de ocrotire, ci și desemnează persoana însărcinată cu ocrotirea – ocrotitor provizoriu, curator sau tutore. Aceasta constituie o evoluție față de sistemul actual național, în care curatela sau tutela se instituie de instanța de judecată, însă, ulterior, cineva nedeterminat de lege se adresează autorității tutelare pentru desemnarea sa ca curator sau tutore.

Noul sistem de desemnare este unificat și va permite instanței de judecată să decidă asupra ocrotitorului provizoriu, curatorului și tutorelui odată cu decizia asupra formei de ocrotire judiciară și, posibil, în considerare acestui ocrotitor. Or, dacă ocrotitorul se află în relații mai strânse cu persoana care are nevoie de ocrotire, lui i se pot acorda și împuterniciri mai largi.

O asemenea abordare unificată se regăsește în Franța, Germania, România și multe alte state europene. Desemnarea tutorelui sau curatorului de către autoritatea publică locală este un specific al statelor post-socialiste.

De asemenea, instanța de judecată este obligată să cerceteze dorințele și sentimentele

persoanei ocrotite atât față de măsura de ocrotire cât și față de cel care este desemnat în calitate de ocrotitor.

4. Consiliul de familie. O altă noutate propusă la art. 48⁵⁰ din Codul civil (în redacția Proiectului de Lege), după modelul francez, este împuternicirea instanței de judecată de a institui tutela cu consiliu de familie (format din rudele și persoanele apropiate ale persoanei ocrotite). Acesta va exista pe lângă tutore și are competența indicată de lege (în multe cazuri, înlocuiește autorizarea autorității tutelare pentru așa chestiuni ca schimbarea domiciliului; actele de înstrăinare; extrageri de bani de pe contul persoanei ocrotite; stabilirea unei limite ce se poate extrage de pe contul persoanei ocrotite). Consiliul de familie nu este obligatoriu, el se instituie doar dacă s-a cerut în cadrul procedurii judiciare și dacă există membri suficienți care doresc să facă parte din el. Prin acest Consiliu instanța de judecată face o devoluțiune a unor competențe, cum este indicat mai sus.

Această abordare, pe de o parte, descarcă de sarcini autoritatea tutelară și, pe de altă parte, face ca procesul de luare a deciziei în privința persoanei ocrotite prin tutelă să fie mai rapid, flexibil și luat în cunoștință de cauză.

5. Autoritatea tutelară păstrează competența în materia supravegherii exercitării măsurilor de ocrotire judiciară a adulților, în particular prin autorizarea anumitor acte juridice prevăzute la art. 48⁷⁵ alin.(1) din Codul civil (în redacția Proiectului de Lege), precum și dreptul de a sesiza instanța de judecată pentru revocarea persoanei împuternicite cu ocrotirea.

Autoritatea tutelară de asemenea va asigura ținerea și păstrarea dosarului personal al persoanei ocrotite și îl va remite instanței de judecată ori de câte ori intențiază o procedură judiciară ce vizează măsura de ocrotire (de revocare a măsurii; de modificare a condițiilor măsurii, inclusiv revocare a persoanei împuternicite cu ocrotirea și desemnarea unui nou ocrotitor etc.).

6. Sancțiunea pentru nerespectarea regulilor privind capacitatea de exercițiu la încheierea actelor juridice. Conform Codului civil în redacția actuală, actul juridic încheiat de persoana incapabilă este lovit de nulitate absolută (art. 222). Proiectul de Lege introduce în Codul civil un sistem de sancțiuni diferențiat și mai flexibil:—

a) dacă din numele persoanei ocrotite s-a încheiat un act juridic fără încuviințarea curatorului, consiliului de familie sau fără autorizarea autorității tutelare, actul juridic nu este lovit de nulitate, ci „nu produce efecte” (art. 25 din Codul civil în redacția Proiectului de Lege). Actul așadar este suspendat până când și dacă persoana sau autoritatea competentă îl încuviințează sau autorizează. Aceasta este abordarea dreptului german în materie (§111 și §1829-1831 Cod civil german);

b) dacă actul juridic este încheiat de o persoană lipsită sau limitată în capacitate de exercițiu, el poate fi declarat nul de instanța de judecată (nulitate relativă) dacă, conform legii sau hotărârii judecătorești, actul juridic putea fi încheiat valabil din numele persoanei doar prin intermediul ocrotitorului provizoriu, curatorului sau tutorelui său (art. 222 din Codul civil în redacția Proiectului de Lege).

7. Procedura de instituire a măsurii de ocrotire judiciară a fost expusă în redacție nouă în Capitolul XXVIII din Codul de procedură civilă. Oferind o serie de garanții persoanelor în privința cărora s-a pornit procedura, potrivit principiilor cuprinse în Recomandarea nr. R (99) 41 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei:

a) categoriile de persoane care pot iniția procedura care duce la adoptarea măsurii de protecție a adulților incapabili sunt suficient de largi pentru a asigura măsuri de protecție în orice caz când ele par necesare.

b) persoana vizată este informată rapid și într-o limbă sau orice alt mijloc de comunicare pe care ea îl înțelege, despre inițierea procedurii care poate avea incidență asupra capacității sale juridice, exercitarea drepturilor sau intereselor sale cu excepția cazului în care informația ar fi fără sens pentru persoana vizată sau în care informația reprezintă un pericol serios pentru sănătatea persoanei vizate.

c) sunt prevăzute proceduri corespunzătoare în ceea ce ține de constatarea stării de dizabilitate și evaluarea facultăților personale ale adultului.

d) nicio măsură de ocrotire judiciară nu poate fi instituită decât dacă instanța de judecată nu l-a văzut pe cel interesat cu unele excepții justificate obiectiv.

e) persoana vizată are dreptul să fie ascultată personal în cadrul procedurii, să își angajeze avocat și să ia cunoștință cu materialele dosarului. Aceasta vine să înlăture unele carențe de procedură identificate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauzele *Shtukaturov v. Rusia*, nr. 44009/05, hotărârea din 27 martie 2008, § 73 și *Salontaji-Drobnjak v. Serbia*, nr. 36500/05, hotărârea din 13 octombrie 2009, § 127, și anume absența unor garanții ca persoana să fie audiată de judecător și opinia ei să fie luată în cont.

Studiul „Aplicarea practică a sistemului de tutelă în Republica Moldova: Drepturile Omului și Vulnerabilitatea Persoanelor Declarate Incapabile”, Chișinău, 2013, finanțat de Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR), a demonstrat că, de regulă, judecătorul din Republica Moldova nu audiază în nici un fel persoana care urmează a fi declarată incapabilă.

f) măsurile de ocrotire trebuie, în măsura posibilă, să fie de durată limitată. Ar trebui de prevăzut revizuirii periodice. Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a statuat că măsurile trebuie să fie temporare (cauza *Matter v. Slovacia*, nr. 31534/96, hotărârea din 5 iulie 1999, § 68).

g) măsurile de ocrotire ar trebui revăzute în caz de schimbare a circumstanțelor, în special a unei modificări a stării adultului. persoanei ocrotite i se recunoaște capacitatea de a depune o cerere de modificare sau revocare a măsurii ocrotite. Codul de procedură civilă în redacția actuală dispune că judecătorul trebuie să restituie cererea de chemare în judecată depusă de o persoană incapabilă, ceea ce contravine Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (a se vedea cauza *Stanev v. Bulgaria*, nr. 36760/06, hotărârea din 17 ianuarie 2012, § 245);

h) sunt prevăzute căi de a contesta hotărârea judecătorească de instituire a măsurii de ocrotire, inclusiv de către persoanele care nu au participat la proces, dar sunt apropiate persoanei ocrotite.

Sistemul de garanții procesuale se bazează pe experiența franceză în materie (art. 1211-1260 din Codul de procedură civilă al Franței).

8. Instrucțiunile în vederea ocrotirii. Noua reglementare recunoaște instituția instrucțiunilor în vederea ocrotirii (*advanced directives*) pe care o persoană le semnează în perioada când are discernământ, însă anticipează că va veni un timp când nu va mai avea discernământ complet. Aceste instrucțiuni vor fi obligatorii pentru toți participanții la măsurile de ocrotire, și anume pentru mandatarul pe bază de mandat de ocrotire în viitor; instanța de judecată care instituie măsura de ocrotire judiciară și desemnează ocrotitorul; precum și pentru ocrotitorul care nemijlocit îi reprezintă interesele.

Mai mult decât atât persoana va putea da instrucțiuni privind tutorele sau curatorul ce urmează a-i fi desemnați copiilor săi după ce persoana va deceda sau în privința ei se va institui o măsură de ocrotire judiciară.

9. Formalitățile de publicitate a măsurilor de ocrotire judiciară. O deficiență existentă în legislația curentă este faptul că, deși instanța ar putea declara o persoană fizică incapabilă, nu există mecanisme sigure și eficiente ca terții cu care persoana ar putea interacționa (autorități publice central și locale; instanțele de judecată; notarii la autentificarea unui act juridic încheiat de persoana vizată; furnizorii de servicii; cumpărătorii de bunuri etc.) să ia cunoștință despre lipsa ei de capacitate de exercițiu. Or, conform art. 222 din Codul civil în redacția actuală, actul juridic încheiat de cel incapabil este nul, indiferent dacă cocontractantul incapabilului era de rea-credință (cunoștea statutul acestuia de incapabil) sau de bună-credință (nu cunoștea acest statut special). Nulitatea unui asemenea act juridic duce la efecte severe pentru cocontractanți: pierderea drepturilor dobândite prin act juridic și obligația de a restitui tot ce a primit în baza actului juridic.

Înregistrarea într-un registru a măsurilor de ocrotire a persoanelor cu dizabilități este practică în numeroase state cercetate:

Franța: art. 444 Cod civil și art. 10 Decretul n°62-921 din 3 august 1962;

Italia: art. 389, 405, 423 și 450 din Codul civil italian;

Estonia: §2 și 15 din Legea privind înregistrarea statisticilor vitale din 20.05.2009, §5, 21, 72 din Legea privind registrul populației din 31.05.2000;

Olanda: 1:391 și 1:23 Codul civil al Olandei;

Spania: 218 și 223 Cod civil spaniol; art. 4, 15 și 80-82 din Legea nr. 20/2011 din 21 iulie 2011 privind registrul civil;

Federația Rusă: începând cu 1 ianuarie 2016 *Pocpeecmp* dorește să culeagă această informație⁵.

Acest mecanism va permite o mai bună evidență a măsurilor de ocrotire judiciară în toată republica. El de asemenea va corespunde noii cerințe ca măsura de ocrotire să fie adaptată persoanei. Astfel, dacă instanța de judecată a instituit măsura, a permis sau a interzis persoanei ocrotite să încheie de sine stătător acte juridice de anumite categorii, lista acestor categorii poate fi inclusă textual într-un registru, astfel asigurându-se opozabilitatea completă a dispozitivului hotărârii, iar actul judecătoresc va avea eficiență maximă.

10. Capacitatea de a se apăra de sine stătător în procesul civil. Proiectul de Lege completează și Codul de procedură civilă statuând principiul simetriei dintre capacitatea civilă și cea procesual civilă. Așadar, persoana ocrotită va putea să își apere singură drepturile și interesele în pricinile civile dacă, conform legii civile, ea poate să exercite de sine stătător dreptul apărut sau să încheie de sine stătător actul juridic.

Această poziție calitativ diferă de conceptul actual al Codului de procedură civilă, potrivit căruia persoana lipsită de capacitate nu poate înainta acțiune în judecată, ci în locul ei o face doar tutorele.

11. Dreptul de a se căsători. Proiectul de Lege vine să permită persoanelor fizice în privința cărora s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară să încheie căsătorie, însă cu anumite condiții (autorizarea consiliului de familie sau a autorității tutelare, conform art. 48⁵⁶ din Codul civil în redacția Proiectului de Lege). Actualul Cod al familiei (art. 15 alin.(1) lit. f)) interzice căsătoria de către cel declarat incapabil.

12. Internarea în instituții medicale. Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a examinat statutul juridic al petiționarilor care au fost lipsiți de capacitate de exercițiu din cauza bolii mentale și au fost plasați în instituții de plasament social sau tratament psihiatric în cauzele *Kędzior v. Polonia*, cererea nr. 45026/07, hotărârea din 16 octombrie 2012; *Sýkora v. Republica Cehă*, nr. 23419/07, 22 noiembrie 2012; *Mihailovs v. Letonia*, nr. 35939/10, 22 ianuarie 2013. S-a reținut că declararea incapacității a creat condițiile pentru violarea libertății individului de liberă circulație. În cauza *Kędzior v. Polonia*, doar tutorele putea cere externarea din instituție, în timp ce în cauza *Mihailovs v. Letonia*, când soțul a cerut permisiune de a se externa din instituție, tutorele, adică soția sa, trebuia să-și dea consimțământul. Deși Curtea a reținut că internarea este legală conform dreptului național, acesta nu oferă suficiente garanții și, prin urmare, a dus la violarea art. 5 (1) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Astfel, prin Proiectul de Lege se propun completări în Legea privind sănătatea mentală, pentru a restrânge cazurile când internarea și externarea din instituție se face indiferent de voința persoanei cu dizabilități mentale.

Alte puncte de reformă ale proiectului:

Cu ocazia reformării mecanismului de ocrotire juridică a adulților cu dizabilități, s-au precizat

⁵ <http://www.gazeta.bn.ru/news/2015/02/11/212376.html>

sau reformulat dispozițiile legale în următoarele materii:

1. Capacitatea de exercițiu a minorilor. Proiectul de Lege clarifică cerința că părinții trebuie să obțină autorizarea autorității tutelare atunci când încheie un contract din numele copilului care se referă la un bun important, cum ar fi înstrăinarea sau ipotecarea unui imobil aparținând minorului (art. 22¹ din Codul civil în redacția Proiectului de Lege coroborat cu art. 48⁷⁵ alin.(1)). Soluția se regăsește în alte state, cum ar fi Germania (§1643 Cod civil german); Franța (art. 389-4 și 389-5 Cod civil francez); România (art. 144 coroborat cu art. 502 Codul civil al României); Federația Rusă (art. 60 Codul familiei al FR coroborat cu art. 37 Cod civil al FR).

În jurisprudența sa recentă, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a condamnat statele pentru că nu au implementat un mecanism funcțional de protecție a copiilor față de abuzurile comise de părinți sau tutori la administrarea bunurilor copiilor (de ex., hotărârea CtEDO din 7 mai 2015 pe cauza *S.L. și J.L. v. Croația* (cererea nr. 13712/11)).

Sistemul curatei și tutei minorului rămâne conceptual cel actual, întrucât există considerente diferite între ocrotirea copilului (unde se pune problema protecției interesului său) și ocrotirea adultului în mod adaptat (și unde prioritară este determinarea voinței lui, și doar ulterior protecția interesului său).

Autoritatea tutelară păstrează competența de desemnare și revocare din funcție a curatorului sau tutorei minorului, precum și supravegherea exercitării atribuțiilor acestora, în particular prin autorizarea anumitor acte juridice prevăzute la art. 48⁷⁵ alin.(1) din Codul civil (în redacția Proiectului de Lege).

Consiliul de familie. Ca și în cazul tutei instituite pentru ocrotirea adultului, s-a prevăzut că autoritatea tutelară are împuternicirea de a institui minorului tutela cu consiliu de familie (format din rudele și persoanele apropiate ale minorului) și care va prelua anumite funcții de supraveghere a exercitării măsurilor de ocrotire a minorului în locul autorității tutelare.

2. Abrogarea instituției limitării în capacitate de exercițiu a adultului pe motiv de prodigalitate, adică dacă persoana fizică în urma consumului abuziv de alcool sau consumului de droguri și de alte substanțe psihotrope, înrăutățește starea materială a familiei sale (art. 25 din redacția actuală a Codului civil). Majoritatea statelor europene au exclus acest mecanism de limitare în capacitate, el încălcând libertățile individuale ale persoanei. Totodată, jurisprudența națională nu cunoaște un număr mare de hotărâri judecătorești care ar limita capacitatea de exercițiu pe acest motiv. Dreptul național oferă mecanisme mai adaptate și eficiente pentru protecția familiei aflate în dificultate financiară în împrejurările sus-indicate: instituirea obligației de întreținere între rudele apropiate și posibilitatea adresării în instanța de judecată pentru a executa silit această obligație.

3. Discernământul parțial ca și condiție de validitate a actului juridic civil. Discernământul deplin și lucid al persoanei fizice nu mai este o condiție absolută de validitate a actelor juridice. Noua politică este de a permite și persoanelor care doar parțial au discernământ să încheie anumite acte juridice, fie fiindcă actele juridice curente de mică valoare, fie fiindcă persoana a fost asistată de asistent sau a primit încuviințarea ocrotitorului. Ea a fost reflectată în noua redacție a art. 224 și 225 din Codul civil, conform Proiectului de Lege.

4. Reglementarea procedurii de examinare a problemelor și adoptare a deciziilor autorității tutelare și consiliului de familie, temeiurilor și modului de contestare a deciziilor. O deficiență identificată de autori este că autoritățile tutelare (care, conform Legii nr. 436-XVI din 28.12.2006 privind administrația publică locală, art. 29 alin.(1) lit. j) și q), de fapt sunt primarii unităților administrativ-teritoriale) nu sunt ținute de lege să respecte anumite standarde de conduită și o anumită procedură. Această stare de lucruri deturbează scopul înalt pe care îl are autoritatea tutelară și creează condiții propice pentru corupție și incertitudine juridică.

Disfuncțiile autorității tutelare au stat la baza pronunțării Curții Europene pentru Drepturile

Omului a hotărârii din 7 mai 2015 pe cauza *S.L. și J.L. v. Croația* (cererea nr. 13712/11)).

În art. 48⁸²-48¹⁰⁰ din Codul civil în redacția Proiectului de Lege au fost instituite dispoziții legale clare și echitabile în această materie.

5. Completarea Codului Contravențional cu contravenție nouă Pentru a asigura respectarea strictă a hotărârilor autorității tutelare, art. 66 alin.(3) din Codul contravențional a fost completat cu o componentă nouă de contravenție. Totodată, s-a identificat inoportunitatea competenței procurorului în constatarea contravențiilor prevăzute la art. 66. În primul rând, fiindcă Proiectul desesizează procurorul de orice competență în materie de ocrotire a persoanei fizice adulte în acord cu principiile proiectului noii Legi cu privire la procuratură de limitare a atribuțiilor procurorului la materii penale. În al doilea rând, se observă că art. 66 din Codul contravențional vizează nerespectarea unor obligații de drept public față de autoritatea locală. Astfel, din motive de celeritate și evitare a birocrăției instituționale, se propune soluția ca aceeași autoritate locală, prin intermediul comisiei administrative, să constate contravenția respectivă. Soluția de asemenea ar descărca procurorii de o atribuție care nu le este strict specifică, și poate fi exercitate de o altă autoritate. Modificarea este reflectată și în art. 48² alin.(4) din Codul civil (în redacția Proiectului).

Dispoziții tranzitorii

Ultimul articol al Proiectului de Lege cuprinde o serie de dispoziții tranzitorii menite să asigure, pe de o parte, intrarea imediată în vigoare a modificărilor și completărilor, astfel încât persoanele declarate deja incapabile să beneficieze de noul statut juridic al tutelei. Pentru menținerea certitudinii juridice s-a prevăzut că tutelele vor rămâne în vigoare încă 3 ani dacă nu au fost revocate sau nu au încetat pe altă cale, și pe de altă parte, revizuirea tutelelor existente în sensul revocării sau instituirii unei alte măsuri de ocrotire judiciară.

Punerea în aplicare a dispozițiilor legale introduse prin Proiectul de Lege nu implică cheltuieli din contul bugetului de stat, întrucât este utilizată infrastructura instituțională existentă: instanțele de judecată, autoritățile tutelare, registrul de stat al populației.

Aprobarea proiectului respectiv presupune reformarea instituției capacității persoanei fizice astfel încât legislația națională să fie adusă în concordanță cu prevederile art. 12 din **Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități din 13 decembrie 2006**, obligație asumată prin ratificarea acestei Convenții.

În cadrul consultării publice a Proiectului au fost formulate critici conform cărora, prin păstrare conceptului de tutelă și curatelă, care uneori implică reprezentarea sau asistența persoanei ocrotite, de fapt nu se dă curs pe deplin exigențelor art. 12 Convenției ONU, așa cum ea a fost comentată oficial prin Comentariul General Nr. 1 (2014) la Articolul 12 la Convenția ONU, adoptate de Comitetul ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități.

Această critică a fost examinată minuțios și serios, iar autorii proiectului au ajuns la concluzia că Comentariul General nu interzice *per se* utilizarea termenilor tradiționali de „curatelă” sau „tutelă”, ci autorii comentariului se expun împotriva regimurilor de substituie a deciziei, precum urmează:

„27. Regimurile de substituie a deciziei preiau diferite forme, inclusiv tutelă totală, interdicție judecătorească sau curatelă parțială. Cu toate acestea, aceste regimuri au următoarele caracteristici comune: ele pot fi definite ca sisteme în care (i) persoana este lipsită de capacitatea juridică, chiar dacă aceasta se referă la o decizie singulară; (ii) este desemnată o persoană care ia decizii ce substituie voința celui ocrotit; iar cel ocrotit nu ia decizia de desemnarea, ea putând fi luată chiar și contrar voinței sale; și (iii) orice decizie luată de persoana de substituie se bazează pe ceea ce el consideră că sunt „cele mai bune interese” ale persoanei ocrotite, și nu se bazează pe dorințele și

preferințele acesteia. ”

În special, măsurile de ocrotire judiciară prevăzute de Proiectul de Lege nu corespund criticii nr. (ii) și nr. (iii) din definiția de mai sus, deci nu pot fi calificate ca fiind „regimuri de substituie a deciziei”.

În privința criticii nr. (ii), conform Proiectului de Lege, în cadrul măsurii de „curatelă” curatorul, de principiu, nu reprezintă persoana ocrotită, ci doar o asistă în actele ce le încheie. Tutela este prevăzută pentru cazuri extreme (de exemplu, persoana se află în comă), în care caz nu se poate obține nicidecum opinia ei.

Astfel, Proiectul prevede o trecere cardinală de la tutelă în toate aspectele vieții, la măsuri judiciare minimale, regula fiind ocrotirea provizorie sau curatela. În aceste situații persoana ocrotită nu este substituită în luare deciziilor, ci doar asistată.

Atragem atenția că art. 48⁴ din Codul civil în redacția Proiectului prevede expres obligația de a lua în considerare dorințele și sentimentele persoanei ocrotite.

De asemenea, notăm că Proiectul de Lege pune accent determinant pe opinia persoanei ocrotite atunci când i se numește curatorul sau tutorele (art. 48⁴⁴ din Codul civil în redacția Proiectului și art. 308. din Codul de procedură civilă în redacția Proiectului).

În privința criticii nr. (iii) din pct. 27 al Comentariului General, suplimentar Proiectul de Lege a fost completat cu următoarea prevedere de clarificare:

„Articolul 48¹. Temeiurile, formele și principiile ocrotirii

(6) De fiecare dată când se ia orice decizie de orice natură de către instanța de judecată, autoritatea tutelară sau orice persoană însărcinată cu ocrotirea care vizează persoana ocrotită sau interesele patrimoniale ale persoanei ocrotite se acordă prioritate dorințelor, preferințelor și sentimentelor exprimate de către persoana ocrotită de sine stătător sau cu ajutorul unei persoane pe care a ales-o să o asiste în comunicare. Acestea vor avea prioritate chiar dacă sunt susceptibile de a expune persoana ocrotită unui anumit risc, cu excepția cazului în care ea se expune unui risc grav care nu poate fi diminuat prin luarea anumitor măsuri suplimentare.”

Chiar și Comentariul General la art. 12 din Convenția ONU recunoaște, implicit, că ar putea să existe situații când persoana ocrotită are nevoie de reprezentare din partea unei persoane desemnate de judecător – atunci când persoana ocrotită este în imposibilitate absolută de exprimare a opiniei. Cităm pct. 21 din Comentariul General:

„21. Dacă, după ce s-au făcut eforturi semnificative, nu este practic de a determina dorințele și preferințele individului, „cea mai bună interpretare a dorințelor și preferințelor” trebuie să înlocuiască decizia bazată pe „cele mai bune interese”. Aceasta respectă drepturile, dorința și preferințele persoanei, conform art. 12 alin.4. Principiul „celui mai bun interes” nu este un mecanism de protecție care corespunde cu art. 12 în privința adulților. Paradigma „dorințelor și preferințelor” trebuie să înlocuiască paradigma „cele mai bune interese” pentru a asigura că persoanele cu dezabilități se bucură de dreptul la capacitate juridică în mod egal cu alții.”

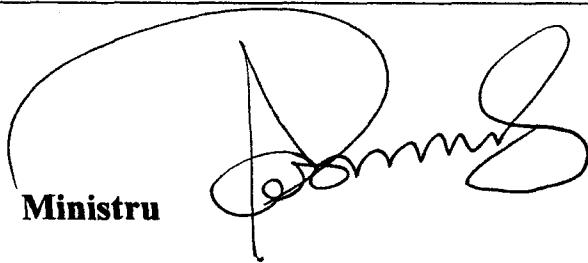
În concluzie, modelul de ocrotire judiciară înaintat de Proiect diferă fundamental de modelul existent și nu poate fi redus la un model de „substituie în luarea deciziei” în sensul Comentariului General la Art. 12 din Convenția ONU. Modelul propus a fost identificat ca modelul predominant la etapa actuală de dezvoltare în statele europene care permit o apropiere maximă de principiile Convenției ONU.

Pentru implementarea prevederilor prezentului proiect, este necesară modificarea și elaborarea altor acte normative.

În scopul respectării prevederilor Legii nr.239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul Lege a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției

www.justice.gov.md, la directoriul *Transparența decizională*, secțiunea *Proiecte de acte normative* remise spre coordonare.

Ministru

A stylized, handwritten signature in black ink, featuring a large, sweeping loop at the top and a series of smaller, connected loops below.

Vladimir CEBOTARI